

1983 * 1

~ t ONDERSCHOER ~

heemkunde denekamp

't ONDERSCHOER

officieel contactorgaan van de stichting heemkunde denekamp

5e jaargang 1983 nr 1

indit nummer

Dit blad verschijnt vier keer per jaar, aan het eind van elk kwartaal en wordt toegezonden aan de donateurs.

Losse nummers kosten f.5,--, exclusief verzendkosten.
Verkrijgbaar via de administratie of bij 't Heemhoes.

Oplage: 400 stuks.

Kopy voor dit blad kan ingeleverd worden bij de redaktie.
Publikaties blijven eigendom van de auteurs.

Overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is dan ook slechts toegestaan na toestemming van de schrijver.

De redaktie van 't Onderschoer is als volgt samengesteld:

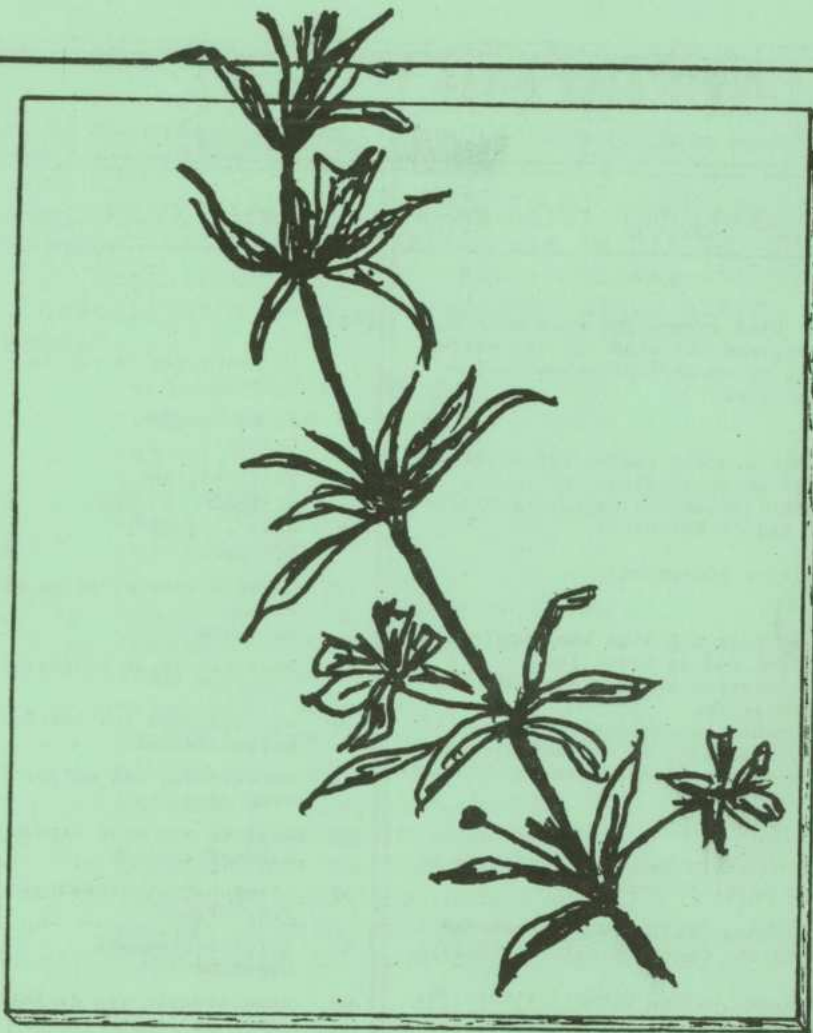
H.J.Asma, Willem Wegewartstraat 1
7591 TZ Denekamp; tel.(05413)2434.

J.A.den Ouden, Clematisstraat 26,
7591 XH Denekamp; tel. (05413)
2800.
(administratie).

H.Boink, Diepengoor 16, 7591 BW
Denekamp; tel. (05413) 2261.
(vormgeving/eindredaktie).

pag.

1	'n woord van te vuurt'n
H.Boink
7	op de hoogte
bestuur
9	aandacht voor
redaktie
13	voor u, door u
H.Boink
17	gelezen voor u, in de krant
van nu
H.J.Asma
19	voorjaar op de boerderij
H.Boink
29	van haagbeuk tot beukenhaag
Alfons Keizer
33	de buizerd, het mikpunt?
Henk Asma
35	beelden uit mijn kinderjaren
E.Bos-Hermelink
39	heemkunde en genealogie
J.H.Borgman
41	Metelen-Denekamp
H.J.Asma
43	geschiedenis van de Lattrop-
per school (5)
J.A.den Ouden
47	sip sap siepke
D.Asma-ten Broeke
51	feestelijke intocht burge-
meester Wynia - 60 jaar ge-
leden
H.Boink
59	markeboek Nutter-Oud Ootmarsum
J.A.den Ouden

Kleefkruid

Het is het aankijken haast niet waard
pronken ligt niet in zijn aard.

Kinderen plukken het echter graag
en werpen het dan op jas en kraag.

't ONDERSCHOER

officieel contactorgaan van de stichting heemkunde denekamp

5e jaargang 1983 nr. 1

indit nummer

Dit blad verschijnt vier keer per jaar, aan het eind van elk kwartaal en wordt toegezonden aan de donateurs.

Losse nummers kosten f.5,--, exclusief verzendkosten.
Verkrijgbaar via de administratie of bij 't Heemhoes.

Oplage: 400 stuks.

Kopy voor dit blad kan ingeleverd worden bij de redactie.
Publikaties blijven eigendom van de auteurs.

Overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is dan ook slechts toegestaan na toestemming van de schrijver.

De redactie van 't Onderschoer is als volgt samengesteld:

H.J.Asma, Willem Wegewartstraat 1
7591 TZ Denekamp; tel. (05413) 2434.

J.A.den Ouden, Clematisstraat 26,
7591 XH Denekamp; tel. (05413) 2800.
(administratie).

H.Boink, Diepengoor 16, 7591 BW
Denekamp; tel. (05413) 2261.
(vormgeving/eindredactie).

pag.

- 1 'n woord van te vuurt
H.Boink
- 7 op de hoogte
bestuur
- 9 aandacht voor
redactie
- 13 voor u, door u
H.Boink
- 17 gelezen voor u, in de krant
van nu
H.J.Asma
- 19 voorjaar op de boerderij
H.Boink
- 29 van haagbeuk tot beukenhaag
Alfons Keizer
- 33 de buizerd, het mikpunt?
Henk Asma
- 35 beelden uit mijn kinderjaren
E.Bos-Hermelink
- 39 heemkunde en genealogie
J.H.Borgman
- 41 Metelen-Denekamp
H.J.Asma
- 43 geschiedenis van de Lattrop-
per school (5)
J.A.den Ouden
- 47 sip sap siepke
D.Asma-ten Broeke
- 51 feestelijke intocht burge-
meester Wynia - 60 jaar ge-
leden
H.Boink
- 59 markeboek Nutter-Oud Ootmarsum
J.A.den Ouden

Kleefkruid

Het is het aankijken haast niet waard
pronken ligt niet in zijn aard.

Kinderen plukken het echter graag
en werpen het dan op jas en kraag.

De midwinterhoorn is weer een jaar het zwijgen opgelegd. Weldra staan de paasvuren op springen, het molenrad op Singraven draait weer volop, het is een lust voor je ogen, de wieken worden weer op de wind gezet, klootschieters beduiden "hier möt e komm'n", de knoppen van boom en struik zwellen.....welkom in dit al bijna driemaanden oude nieuwe jaar, wil ik u ook nog heten. Vorig jaar zouden we rond deze tijd hebben kunnen schrijven: "Als dan het weer al wat zachter wordt". Dat is ons dit jaar niet gegeven, met deze wel erg zachte winter, welke tot gevolg had, dat hartje winter de vlierbesstruik ons al nieuwe blaadjes toonde.

Hoewel de lente volgens de kalender nog niet zijn intrede heeft gedaan, zijn toch al vele van haar boden zichtbaar, in overvloede haast. De knoppen van menig struik en boom zie je al weer vol worden om zich weldra te ontwikkelen, te ontplooiën tot stengel, met bladeren en soms bovendien met bloemen, om zo een nieuw leven weer een aanvang te laten nemen.

Zie de elzekatjes fleuren in 't zonlicht. De merel vertoeft zich al enige tijd weer in ons midden. De verschillende geluiden verraden duidelijk wat deze vogels hebben mee te delen. Zo wedijvert het mannetje om het vrouwtje. De bossen laten zich de naargeestige klagende oe-hoe-oe-geluiden van de bosuil al haast ontglippen. De kievit is waarlijk al in aan-

tocht, of is hij niet weggeweest?

De dichter Jeremias de Decker begint zijn "Lentelied" met:

"Nu zich de hemel open doet
Met schoner lucht en zachter dagen,
Er 't aardrijk voor zo felle vlagen
Een minnend aanzicht biedt zo zoet:"

En iets verder:

"Nu 't aardrijk zijnen schoot ontsluit,
Nu lauwe hette en koele droppen
Ontspringen doen de frisse knoppen,
En trekken geest ten wortel uit."

Wat is eigenlijk simpeler dan het voorjaar en het prille groen? En wat is eenvoudiger dan daarvan te genieten zonder de vergiftigende schaduw van melancholie.

Elk voorjaar is fascinerend, opwindend, soms tot verbeelding sprekend. Evenzo opwindend als de thans -nu ik me op deze zaterdagmorgen met het schrijven van dit "woord van te vuurtn" aan het werk heb gezet- juist ingezette symfonie KV 550 van Wolfgang Amadeus Mozart volume begint te krijgen.

Het toont ons een wonder van muzikale architectuur, waarop menig bouwheer jaloers zou zijn. Zo perfect is dit meesterstuk georchestreerd. De violen zetten met drie tonen direkt tot het eerste thema aan. Heel simpel eigenlijk.....en zonder omhaal. Net zo eenvoudig als het prille voorjaar.....dat de geluiden van de eerste vogels met heel veel zorg tot zich neemt en aan ons doorgeeft. Ja, hun geluid klinkt ons al weer haast direkt als vertrouwd en hoopvol in de oren en het zijn óók lenteboden, deze kleine muzikanten!

Spoedig is het weer de hoogste tijd dat we met onze tuin "gangs" gaan. Als een soort vingeroefening hebben we al enig voorbereidend werk verricht om vast aan het komende spitwerk te wennen. Want het kost je wel wat. Het gaat niet vanzelf. Ik wil niet zeggen dat je er onder gebukt gaat, maar je rug kan er aan het eind van 200 vierkante meter spitwerk wel over mee praten. Op deze wijze komt het tuinieren je letterlijk in het bloed te zitten, dat kan ik u

verzekeren. Toch is het fijn en dankbaar werk, dat tuinieren, de dingen zien groeien, zien hoe moeder aarde toch elk jaar weer haar best doet er van te maken, wat er van te maken valt, en dat ziet er na deze veel te zachte winter niet zo erg hoopvol uit, lijkt me. Het komt me voor dat de insektenwereld de komende maanden menig veldslag zullen moeten leveren om allemaal in hun bestaan te kunnen voorzien. Bij mij bestaat 't vermoeden dat wij mensen daar nog wel eens heel nauw betrokken zullen worden. Zelfs zo intens dat we tot we in de nood daartoe gedwongen wel eens snel naar de alles vernietigende spuitbussen grijpen.....

De lente is nog maar goed op weg geholpen of het is zo weer 5 mei, u weet wel, die dag, waarop we onze bevrijding van het Duitse oorlogsjuk herdenken. Laten we op waardige wijze ook dit jaar 1983, waarin het vijftig jaar geleden is, dat in ons buurland de nationaal-socialisten aan de macht kwamen, speciaal hen herdenken, die zich moeiteloos hebben ingezet om de toen heersende oorlogsonderdrukking te doorbreken. Eens per jaar mag dat immers wel.....moet dat.....Het is toch het tonen van een stukje betrokkenheid.

De betrokkenheid van ons mensen bij de dingen, die om ons heen gebeuren, lijkt ons soms dichtbij het hart te liggen. Vaak ook echter is deze betrokkenheid ver te zoeken, veelal als gevolg van het zo jachterige leven. Je hebt geen tijd meer om na te denken, ben je eenmaal 's avonds thuis dan is er die uitdagende t.v. die je oproept om in te duiken in het maatschappelijk en politieke leven elders in het land en ver daarbuiten. De t.v., die voorts ook mogelijkheden biedt tot voor menigeen zeker noodzakelijke afleiding en ontspanning. Ontspanning overigens, die ook op andere wijze te krijgen is, zo ervaren toch vele mensen, die op de een of andere wijze in het verenigingsleven wat doen. En "wat", dat doet er dan nog niet eens toe.

In dit verband wil ik graag nog even terugkomen op het spitwerk waar ik het zo spraks over had. Het graven en spitten zit ons heemkundemensen geloof ik toch ook op andere wijze in het bloed. Met name doel ik hier op het graven in het verleden.

Want dat is in wezen waar, althans de geschiedvorsers onder ons, mee bezig zijn. Niet op zoek naar sentiment of iets van dien aard, nee gewoon om hetgeen om ons heen gebeurt te leren begrijpen, te leren begrip voor gegroeide ontwikkelingen op te brengen. En dat op een wijze zo het onderzoekers waardig is, waarbij niet het eigen belang hoogtij viert.

Zoals we bij het spitten van de tuin heel voorzichtig de kweekgraswortels -soms tientallen centimeters lang- tot het laatste stukje verwijderen, zo minitius plegen we ook te zijn in onze onderzoektuin van de historie. Alleen dát verzamelen, op te schrijven en te bewaren, wat van belang kan zijn in de grote legpuzzel van onze aardse geschiedenis. Bij ons heemkundewerk kunnen we overigens nog best "spitters" en "gravers" gebruiken. Het is niet direkt zo dat we klagen, dat we het zo druk hebben. Maar anderzijds is het wel zo, dat we nog erg veel werk "zien".

Er is beslist nog "zoveel te doen" zonder een toontje lager te hoeven zingen.

Het is misschien goed daar in dit voorwoord eens op te wijzen. Juist in deze tijd van de ons allemaal erg veel zorgen barendende grote werkloosheid onder de medemensen.

Mogelijk kan het aanzetten tot ideeën voor individuele mensen of voor groepen van mensen, om hiervan eens wat meer aan de weet te komen. En nu besef ik heel goed, dat onbekend onbemind kan maken. Maar toch zou ik die mensen willen aanbevelen eens een keer gewoon nieuwsgierig te zijn. Wedden dat men dan wel eens zou kunnen zeggen: dat ik daar niet eerder aan gedacht heb, dat ik daar niet eerder op gekomen ben, gunst dat had ik er eigenlijk nooit achter gezocht, en dat lijkt me ook wel iets voor mij om me daar eens mee bezig te houden, een mooi stukje tijdsvulling lijkt me dat. Dat kan het inderdaad worden. Het kan het leegwordende leven weer enige voeding bieden en kan de pijn van het zonder-werk-zitten misschien enigszins verzachten. Het is goed te weten dat in beginsel iedereen bij ons van harte welkom is. We zijn binnende heemkunde-gedachte een open instelling, en dat hoort ook zo!

We hopen dat de Stichting Heemkunde nog lang in staat mag zijn haar werkzaamheden te mogen uit.oefenen waarbij ik er tot slot nog even op wil wijzen, dat we met dit eerste nummer van 1983 de vijfde jaargang van ons Onderschoer ingaan.

De groene pagina naast dit voorwoord wordt ook in 1983, weer net als de afgelopen twee jaren, verzorgd door de heer W.A.Beekman uit Denekamp. Dit jaar zal hij ons onderhouden met een viertal kruiden.

Op de vraag wat we er dit jaar van maken hopen we dat u mede antwoord zult geven. Uw reacties zijn immers de toetsen voor ons klankbord.

Dan pas ook blijft dit Onderschoer een blad van u en voor u. Precies met dezelfde intentie, waarwee het in 1979 is gestart.

't Geet oe good, töt tookn keer.

Denekamp, 13 maart 1983.

H.Boink.

op de hoogte

Het bestuur houdt u dit keer o.m. op de hoogte van:

- openstelling Heemhoes
- bedankt
- donateursbestand
- contributiebetaling
- aanwinsten bibliotheek

OPENSTELLING HEEMHOES

Om het voor belangstellenden en geïnteresseerden wat gemakkelijker te maken 't Heemhoes eens binnen te lopen, zijn we van plan om op alle donderdagen vanaf begin april -uitgezonderd de maanden juni tot en met augustus- de deur van ons heemhoes open te zetten van 's avonds half zeven tot half tien. U kunt dan vrijblijvend binnenlopen, boeken inkijken, aanwezige aktes en dokumenten bestuderen of er alleen maar een praatje maken met de dan aanwezige mensen van onze Stichting. Dus vanaf april a.s. heet voortaan elke belangstellende donderdagsavonds "welkom" in ons heemhoes.

BEDANKT

Ook via 't Onderschoer willen we bedanken voor de verschillende artikelen, die we de afgelopen periode weer mochten ontvangen.

We denken hierbij o.a. aan oude foto's van de zuivel-fabriek, aan de oude notulen boeken en andere papieren, die we via de heer H.J. Heesink uit Denekamp hebben gekregen. Van de heer Ant. Morsink ontvingen we voor onze bibliotheek tien jaargangen van het maandblad "Gens Nostra", een uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging, en verder nog drie jaargangen van het kwartaalblad "IJsselakademie". Van mevr. M. Westerhof-IJland ontvingen we een serie distributie-bonnen uit de laatste wereldoorlog. De heer A. Scholten uit de Vledderstraat stelde ons in de gelegenheid om een grote serie oude tot zeer oude heiligen- en bidprentjes te kopiëren, waarmee we onze verzameling weer konden uitbreiden. Koster Joh. Benneker zorgde voor een flinke aanvulling van de verzameling bidprentjes.

Nogmaals iedereen van harte bedankt, ook diegenen die we onverhoopt mochten hebben vergeten te vermelden.

DONATEURSBESTAND

Als nieuwe donateurs hebben zich de afgelopen periode aangemeld: A. Heuvels, Crocuspad 1, Denekamp; R. A. Muller, Parallelweg 19, Veendam;

Vincent Hagel, Oranjestraat 22, Denekamp; mevr. C. Oortman-Kooiker, de IJsvogel 3, Denekamp; J. Reerink, Dorpsstraat 5, Lattrop; J. Wiegink, Dusinkweg 12, Klein Agelo; H. J. Dissel, Schiphorstdijk 4, Denekamp; W. J. Roeleveld, Bromeliastraat 35, Denekamp; A. J. Pikkemaat, Anjerstraat 10, Denekamp; G. J. B. Pikkemaat, pastoor Brandtsstraat 5, Lattrop-Breklenkamp; A. Scholten, Vledderstraat 8, Denekamp; A. Roeleveld, Mensmanweg 11, Beuningen; J. H. Lutters, Brink 2, Denekamp; E. Kolbrink, Dingeldeinstraat 16, Denekamp; G. Benneker, Weerkinkstr. 7. Van de volgende personen is het donateursschap beëindigd als gevolg van overlijden: B. J. Scholten, G. Fischer en G. Benneker.

Het aantal donateurs beloopt thans 275.

CONTRIBUTIEBETALING

Zoals bekend bedraagt de contributie voor donateurs van onze Stichting minimaal f. 12,50 per jaar. Deze bijdrage hebben we hard nodig en is eigenlijk amper voldoende om de activiteiten, die onze Stichting ontplooit of zou willen ontplooiën, waaronder begrepen de samenstelling en kosteloze toezending van 't Onder-schoer, vier keer per jaar!

Het komt helaas nog maar al te vaak voor dat mensen te

laat betalen of zelfs vergeten te betalen, zo heeft de penningmeester laten weten.

Het is misschien goed even na te gaan of u de contributie voor 1983 al betaald hebt, of mogelijk zelfs van vorig jaar nog verzuimd hebt te betalen.

AANWINSTEN BIBLIOTHEEK

Het afgelopen halfjaar is de bibliotheek uitgebreid met de volgende aanwinsten.

Het Staringmonument te Losser. W. F. Anderson. nr. 225

Geologie en oudheid in het gemeentehuis te Losser. W. F. Anderson. nr. 227

Het Teylershuis en zijn bewoners. L. G. Poorthuis. nr. 226

Onze Overijsselsche Religieuze poëzie G. J. ter Kuile Sr. nr. 228

Wat is Heemkunde, wat bedoelt ze. Hoe past men haar toe in en buiten de school. C. Wilkeshuis. nr. 229

Metelen, Festausschusz 1075 Jahre Metelen. nr. 231

Het Twents als Nedersaksich dialect J. B. Bernink. nr. 232

Wasserburg Anholt, de omgrachte Burcht Anholt. Dr. Bader e.a. nr. 234

Een Nederduitsch Openluchtmuseum te Cloppenburg. W. H. Dingeldein. nr. 238

Te voet van Denekamp naar Ootmarsum en Vasse en terug. nr. 239

Twente zoals wij het zagen. Adri Bouter nr. 240

Zakboekje van Eppink, Gerardus Johannes nr. 245

De Hunenborg in Twente. J. H. Holwerda. nr. 248

Te voet van Zwolle naar Oldenzaal A. N. W. B. 1916. nr. 254

Cramignon, bijdrage tot de Limburgse volkskunst. nr. 255

aandacht voor

De redactie vraagt uw aandacht voor: werkgroep geschiedenis; zomere excursie; rijksarchief Overijssel; schrijfwijze Twents; open dag Heemhoes; expositie Huize Keizer van Sint Gallus tot Sint Jaöppe.

WERKGROEP GESCHIEDENIS

Na de eerste bijeenkomst van de werkgroep op 9 november 1982, waarvan een kort verslag in het Onder-schoer nr.4 van 1982 stond, is de werkgroep inmiddels weer drie keer bij elkaar gekomen in het Heemhoes en wel op 7 december 1982, 11 januari en op dinsdag 21 februari j.l. De vier sub-werkgroepen brachten daar verslag uit van hun werkzaamheden en van de vorderingen van de verschillende onderzoeken.

Op dinsdag acht februari gingen acht personen van onze werkgroep naar het gemeente-archief om daar papieren en documenten te zoeken en te onderzoeken, die voor de onder handen zijnde projecten van belang zijn.

Tijdens de bijeenkomst van 21 februari werd o.a. besloten tot het oprichten van een aparte groep, die eventuele exposities en open dagen gaat voorberei-

den, inrichten en verzorgen. Deze groep bestaat uit zes personen en hield haar eerste bijeenkomst op 1 maart j.l.

Verder is er in die werkgroep gepraat over het vormen van een groep van mensen met veel vrije tijd voor onderzoek van oude beroepen en ambachten, de geschiedenis van boerderijen in Denekamp en omstreken enz.

Geïnteresseerden kunnen zich melden bij H.J.A.sma of bij de andere leden van de redactie van dit blad.

Interessant is nog te vermelden dat de heer H.Men-sink op zich nam om de oprichting en het functioneren van de verkennerij in Denekamp uit te zoeken, op papier te zetten en eventuele foto's, voorwerpen en materialen te verzamelen, die er mee te maken hebben. Dus mocht u hierover wat weten te vertellen, dan weet u waar u terecht kunt (tel.05413-1473).

Mensen die actief willen meewerken in onze werkgroep zijn altijd welkom in het Heemhoes.

H.J.A.

VOORJAARSBIJEENKOMST

De voorjaarsbijeenkomst van onze Stichting zal dit keer in het teken staan van het

familie-naam-onderzoek en heeft als thema "Heemkunde en Genealogie".

De bijeenkomst vindt plaats op donderdagavond in Hotel Knippers, Vledderstraat 11 te Denekamp; aanvang 20.00 uur. De toegang is gratis. U mag zelfs introducées meenemen.

De avond zal worden verzorgd door de heer N.A.Hamers uit Malden.

H.B.

ZOMEREXCURSIE

De jaarlijkse excursie gaat dit keer naar Metelen en wel op zondagmiddag 12 juni 1983. Onze zusterorganisatie aldaar, de Heimatverein Metelen, zal ons die middag een programma verzorgen.

Alle donateurs zijn van harte welkom. U mag zelfs een enkele introducee meenemen.

Over tijdstip en inhoud van programma ontvangt u te zijner tijd nader bericht. Noteert u in elk geval vast de datum.

H.B.

HET RIJKSARCHIEF IN DE PROVINCIE OVERIJSSSEL

Van het Rijksarchief uit Zwolle ontvingen wij het volgende schrijven: "De ervaring leert dat vele beginnende amateurhistorici nog onbekend zijn met de organisatie van het archiefwezen.

Hierdoor ontstaat een zekere drempelvrees en worden mogelijkheden tot onderzoek gemist".

Om in deze leemte te voorzien heeft men een artikel-tje geschreven met als titel "Archieven, archiefwezen, Rijksarchief in Overijssel".

Men heeft ons verzocht hiervan ook melding te maken in dit blad.

Omdat het artikel-tje o.i. van flinke omvang is, hebben we gemeend er enkele punten uit te moeten halen. Voor diep-geïnteresseerden ligt het volledige schrijven in onze bibliotheek ter inzage.

Hier volgt dan in het kort de inhoud van het artikel. Eerst wordt uiteengezet wat een archief is, wat het kan bevatten en wie zich met het bewaren van archiefstukken bezig houdt, bv. de rijksarchiefdienst.

Verder wordt de vraag beantwoord waarom archieven gevormd en bewaard worden. Uiteengezet wordt hoe de organisatie van de archieven in elkaar zit. Bijvoorbeeld de Rijksarchiefdienst deze omvat elf rijksarchieven, gevestigd in de provincie-hoofdsteden en een centraal archief in Den Haag, het algemeen Rijksarchief.

Het laatste deel van dit artikel gaat dan over het

Rijksarchief in Zwolle, wat voor de meesten van ons het belangrijkste archief is. Dit archief in Zwolle beheert thans + 6 strekkende kilometer archief en elk jaar is de aanwas gemiddeld 300 meter.

Tot de voornaamste archieven behoren de archieven van de Staten van Overijssel en de daaropvolgende provinciale besturen van 1578 tot 1948. Voorts vrijwel alle archieven van rechterlijke instellingen in Overijssel van de 16de tot de 20ste eeuw, de notariële archieven van 1811 tot 1892, de akten van de burgerlijke stand van alle gemeenten in Overijssel, dus ook die van Denekamp, van 1811 tot 1913 met de daaraan voorafgaande dooptrouw- en begraafboeken, van sommige plaatsen teruggaande tot in de 16de eeuw. Ook vele marke- en kerspelarchieven. Archieven van huizen, heerlijkheden en families, benevens een aantal verzamelingen, prenten, foto's, kaarten en handschriften. Verder beschikt het Rijksarchief Overijssel over een goede historische bibliotheek, die door bezoekers bij voorkeur 's ochtends op de studiezaal geraadpleegd kan worden. In de studiezaal kunnen veertig personen een plaats vinden. In deze studiezaal zijn ook altijd enkele mensen aanwezig die u, als u

dat wenst, graag een handje willen helpen.

Tenslotte, het Rijksarchief is gevestigd te Zwolle, Eikenstraat 20 (tel. 05200-40722); postadres: postbus 1227, 8001 BE Zwolle.

Het Rijksarchief kunt u bereiken per openbaar vervoer door vanaf het N.S.-station bus 4 of 5 te nemen en uit te stappen bij halte Zamenhofsingel.

De openingstijden van de studiezaal zijn: maandag 13.30-17.00 uur. Dinsdag t/m vrijdag van 9.00-17.00 uur, zaterdags van 9.00-12.30 uur.

In de maanden juli en augustus is de studiezaal gesloten.

Wij hopen u hiermee een beetje op de hoogte te hebben gebracht. Als u er dus meer van wilt weten, het volledige artikel ligt in onze bibliotheek in het Heemhoes ter inzage.

H.J.A.

SCHRIJFWIJZE TWENTS

Door de Kreenk veur de Twentse Sproak is een boekje uitgegeven, waarin is aangegeven op welke wijze er in het Twents geschreven kan worden. Hiermee wordt getracht een zekere uniformiteit te krijgen. Het is een goed hulpmiddel vooral voor hen, die zich willen toeleggen op het schrijven in een Twents Dialect. H.B.

EEN "OPEN DAG" IN 'T HEEMHOES

Zondag 6 maart j.l. hebben we in 't Heemhoes onze eerste zgn. open dag gehouden. Dat hield in dat iedereen, donateur van heemkunde of niet, er vrij kon rondkijken. De bibliotheek was deze dag geopend en verder hadden we diverse zaken uit ons bezit ter bezichtiging neergelegd of opgehangen, zoals mappen met bidprentjes van overleden Denekampers van de laatste 150 jaar, oude en nieuwere foto's, aktes, kopieën van 18e eeuwse doop- en trouwboeken, nieuwe en oude boeken op het gebied van de streekgeschiedenis en op het terrein van de natuur.

In het Koetshuis achter 't Heemhoes stond het bekende boekenstalletje waar onze uitgaven te koop waren. Verder werd in het Koetshuis door de heer Ant. Mor-sink, lid van de werkgroep geschiedenis, een dia-serie vertoond, gemaakt van oude foto's uit Denekamp en omgeving.

We willen iets dergelijks nog vaak herhalen, in de hoop dat de belangstelling voor het heemkundegebeuren blijft groeien.

H.J.A.

EXPOSITIE HUIZE KEIZER

Vanaf a.s. Pasen is op de expositiezolder van Huize Keizer een tentoonstelling te zien van heiligen beelden e.d. uit de (vroegere) huiskamers. De tentoonstelling is op initiatief van de werkgroep geschiedenis georganiseerd door de onlangs opgerichte werkgroep exposities van de Stichting. We hopen dat u een kijkje komt nemen. Vanaf Tweede Paasdag tot en met Pinksteren is de expositie te bekijken tijdens de openingsuren van de VVV. De toegang is gratis.

H.B.

VAN SINT GALLUS TOT SINT JÄOPKE

Onder deze titel heeft de Stichting Heemkunde Albergen een heemkundig onderwijspakket samengesteld over de rogge-oogst in Twente. Het pakket bestaat uit een dia-serie, een geluidscassette in dialect en een boekje. In dit boekje wordt op duidelijke en eenvoudige wijze de verschillende aspecten van de rogge-oogst verteld, waarbij ook het bewerken van het land en het zaaien aan de orde komen.

Meer informatie: Floris Rade-wijnstraat 14, Albergen.
H.B.

Een jaar geleden zijn we gestart met deze rubriek. We hebben het toen min of meer beschouwd als een proef. Slaat het aan, voldoet het aan een zekere behoefte, komen we hiermee tegemoet aan bij u levende wensen..?

Gezien de ontwikkeling van het afgelopen jaar kan hierop toch in redelijkheid positief gereageerd worden. Het heeft toch verschillende mensen aangezet de pen of telefoon eens te pakken.

Ook nu weer ontvingen we enkele reacties. Naast twee uitvoerige brieven van de heer Broekhuis uit Groot Agelo en de heer Haamberg uit Slagharen, bereikten de redactie ook her en der losse opmerkingen.

Al direkt in het nieuwe jaar ontvingen we een brief van de heer J.J.A.Broekhuis uit Groot Agelo(Gervelman). Broekhuis tracht een verklaring te geven voor de naam Kipboom, waarvoor we in nr.3/1982 via deze rubriek aandacht vroegen.

Diens suggestie:"In vroegere jaren werd een buurtschap of gehucht vaak omgeven door een grote wal.(landweer). Resten van deze omheining zijn in Agelo nog zichtbaar te constateren. Het erve "Toenman" -in oude boeken

"Alterthoen", later "Toenink"- ligt vanaf de richting Weerselosestraat aan deze Toen (heg of haag) en ontleent hieraan zijn naam. Op het einde van de Kipboomweg aan de Oldenzaalsestraat kruisen deze wallen bovengenoemde weg.

Mogelijk was Agelo vroeger daar ter plaatse afgesloten door een hek, bijv. een zware eiken "sleet" welke in opwaartse richting geopend kon worden (zoals bijv. bij de grens), maar dan in meer primitieve vorm. Zoals bekend komen rond deze plek ook veel veldnamen voor die "de kipboom" heten."

Tot zover deze mogelijke verklaring van de naam. Of deze mening ook door anderen (deskundigen op het gebied van naamkunde) wordt gedeeld wachten we met enige spanning af. Hierover hoort u in elk geval nog wel meer, dat verzekeren we u.

Verder vertelt Broekhuis ons over wat met "schooierskost" werd bedoeld. Volgens hem gaat het daarbij om wat overgebleven aardappels al dan niet met jus (nat) erover en een overgebleven "spekhesje". Bedelaars kwamen veelal om of net na de middag en kregen dan toebedeeld wat er over bleef.

Hierover hebben ons meer van

soortgelijke reacties bereikt uit Lattrop, uit Breklenkamp, en uit de buurtschap rond Denekamp.

In relatie tot de bedelaars of "schooiers", zoals men deze mensen vroeger pleegde aan te duiden, staat ook het in de vorige aflevering van deze rubriek gestelde vraag: wie kan iets vertellen over een "boas". De heer Haamberg schrijft hierover: "Een geslachte koe werd dikwijls 'an bouten verkocht'. Dit houdt in: "zonder de kop, de peute, de hoed en 'n oetval". Onder 'n oetval verstaat men 't härte, de long, de leawer de tond en de boas. Dit is de alvleesklier. In Markelo zegt men: "De boas, dee zit bieje leawer; 'n boer gebroeken ze gemiddeld nich, mär de schooiers wadden der feal op".

Over het woord "voelhooit" geeft Haamberg de volgende uiteenzetting: "Het woord "voelhooit" zelf ken ik niet maar staat misschien in verband met het Twentse voelboom, waarvoor men in Buurse Bentelo, Kerspel-Goor, Markvelde, Markelo, Enter, en Rijssen de vogelkers aan wijst, een kleine inlandse boom, behorend tot de pruimenfamilie en die evenals de sporkeboom een stam met kurkoogjes heeft. In Lattrop spreekt men van voelbeerenboom: "Ze bleuit net as seringen" (de witte bloemtrossen meestal hangend). Van-

daar de benaming: Weelde sering, die men ondermeer in Markvelde en Rijssen kent, naast die van "voelboom". Na het breken van een tak is de stank van de vogelkers goed waarneembaar. De houtsoorten van de vogelkers en de sporkeboom zijn trouwens wel te onderscheiden. Los van de onaangename lucht van het hout van de vogelkers is dit hout ook veel taaier dan dat van de sporkeboom, dat snel breekt.

Met de brief van de heer Broekhuis zijn we nog lang niet klaar. Hij gaat nog in op het gebezigde "morgn oaver acht daag". Naar zijn opvatting kan dit "vertaald" worden door de dag "morgen", dus dinsdag mee te tellen en dan een volle week te tellen. Morgen over acht dagen is dan volgende week dinsdag. Kennen we dit gezegde overigens meer in (de buurtschappen) Denekamp?

Op pagina 45 van 't Onder-schoer nr. 3/1982 stond onder "Oude Twentse gezegdes" van mevrouw E. Bos-Hermelink uit Oldenzaal onder andere "Kot haor is gauw kamt". Broekhuis vermeldt hierover in zijn brief: "Vroeger als je één van onze burens vroeg of ze het hooi nog niet binnen hadden en ze ontkennend moest antwoorden zei hij "Nen kotten nös is gauw te snuuten". Hij bedoelde dan trots dat ze een grote boer waren

en dus heel wat moesten hooien!

Zo zie je maar hoe het een het ander kan aanhalen. Juist daarvoor leent zich deze rubriek goed.

De heer Haamberg geeft ons een gedetailleerde uiteenzetting over het schoonmaken van "'t hoal". We laten hem dan ook graag aan het woord. "Met 't hoal wordt ook wel eens het woord "zwatman" bedoeld, daarmee zinspelend op de roet-aanslag, die aanleiding was om het hangijzer af en toe een flinke schoonmaakbeurt te geven, bijvoorbeeld wanneer de boer een grote visite kreeg. Het schoonmaken van het hangijzer was een smerig karwei dat vaak werd opgedragen aan de jongste maagd. Iemand, die steeds de minder prettige werkzaamheden moest verrichten, wil dan ook wel eens protesteren met de woorden: "Ik mut ook aait 't hoal schoeren". Dikwijls bestond het hangijzer slechts uit een haak, voorzien van een kleine katrol, die was opgehangen aan de hoalketten. Voor een schoonmaakbeurt werd de ketting op de grond gelegd in een hoeveelheid wit zand, aangemengd met water. Door vervolgens met de klompen op de ketting te treden, was het karwei gauw geklaard."

Ons is in dit verband echter ook verteld, dat 't hoal

zelden of nooit zou worden schoongemaakt. Wie wil hier nog eens meer op reageren? Ook op andere vragen en gezegden uit de vorige rubriek zoals "dee leu hebt 'n schoos teen nog rech nich ees oet 'n vest".

De redaktie wil er dit keer nog graag enige aan toevoegen, welke ons zijn voorgelegd. "Tuske twee steule in de aske komm'n".

En: "Februari zeg as ik de macht har as breur Januari dan zol ik den dreejaörigen ossen de heurn van 'n kop laotn vreezn".

Beide gezegden zijn gemeld door iemand uit Breklenkamp en zijn in elk geval al zo'n zestig jaar geleden gebruikt.

Wie hiervan ook wel eens heeft gehoord of ze nog gebruikt en bovendien kan vertellen wat ze betekenen vragen we ons dit te laten weten.

Via deze rubriek willen we ook graag mevrouw E. Bos-Hermelink graag bedanken voor haar regelmatige bijdrage aan dit blad. Ook dit keer weer voert zij beelden uit haar Denekampse kindjaren ten tonele.

Het zou goed zijn dat dergelijke verhalen van toen meer ons Onderschoer konden bereiken. Het komt de redaktie voor, dat hiermee zeker voor de wat oudere medemens herinneringen even weer tot leven komen en stof tot

praten geven, ook voor de jongeren. Want praten over toen kan veel vooroordelen wegnemen en begrip kweken voor nu.

Weet u wat er met een "melk-boern-mis" werd bedoeld?

Tot slot: wist u dat het dit jaar precies 60 jaar geleden is dat:

- de gemeente Denekamp een elektriciteits-distributie bedrijf kreeg?
- de r.k.(Alexander)jongens-school is gebouwd?
- Lattrop een nieuwe (r.k.) school kreeg?
- J.Wynia burgemeester van Denekamp werd?
- de r.k. school in Noord Deurningen een nieuwe behuizing kreeg?
- de eerste christelijke school in Denekamp onder leiding van meester Tukkers van start ging?
- en.....

U zult er wellicht zeker nog een heleboel aan toe kunnen voegen. Doet u dat ook maar rustig. Daarvoor is het ook bedoeld. Het zet uw gedachten nog eens weer op iets anders... En als het dan nog even kan of interessant is voor ons blad zet dan iets van die gedachten op papier of laat ons er iets van horen.

H.Boink.

Uit: Weekblad voor Oldenzaal
en Omstreken van
18 januari 1908.

Notaris Kleinschmit

te Ootmarsum, zal op
Donderdag 23 Januari
1908, 's voorm. 10 uur, ten
verzoeken van den W.E.G. Heer J. A.
ROESSINGH UDINK, op den huize
„Singraven“ te Denekamp, ter herberge
van den molenaar DISSEL aldaar, in
het openbaar

verkoopen:

200 perce.

zwaar EIKENHOUT,

geschikt voor timmerhout, glintpalen
enz., benevens brandhout liggende op
Singraven in Bartelsboschje, aan den
Molendijk, Nieuwwerk, Rademakers-
kamp, Akkerbosch, op het plaatsje
„Bekman“ en te Nood-Deurningen
achter het plaatsje „Konijnenboer“ en
in de Zak.

Na afloop voor B. BROEKHUIS
te Tilligte

25 ct/stuk

Wilgen en Peppelen,

staande op het Inhorst langs den weg
van Singraven naar Tilligte.

In het afgelopen kwartaal hebben we in de kranten de volgende berichten voor u genoteerd. Deze artikelen zijn allemaal uitgeknipt en worden bewaard. Misschien goed dat u dat weet.

De gebruikte afkortingen staan voor: Tw.C.: Twentsche Courant; Tub.: Dagblad Tubantia; Vizier: Vizier op Noord Oost Twente; Gezinsblad: Gezinsblad voor Oldenzaal en omgeving; D.W.: Denekampse Weekblad.

Aanbieding nieuw boek over Ariëns (Tub. 4-12-1982)

Uitgever Witkam (72jr.) stopt er na 160 streekuitgaven mee (Tub. 6-12-1982)

Project landschapsonderhoud van start (in Denekamp) (D.W. 2-12-1982)

Jubileumbundel over Frenswegen (v.d. Heimatverein Bentheim) (Tw.C. 9-12-1982)

Denekampse actie tegen "opeten" eigen huis; handtekeningen voor burgemeester Norbart (Tub. en Tw.C. 9-12-1982).

Kreerk presentiert spellingsboekje van Twents (Tub. en Tw.C. 13-12-1982).

100.000 bezoekers in slot Bentheim (van 15 maart t/m 31 oktober 1982) (Tw.C. 14-12-1982).

Natuur centraal in Jahrbuch Bentheim (Tw.C. 14-12-1982).

Bekende historicus Hijszeler overleden (Tub. 14-12 en Tw.C. 15-12-1982).

Tien uur klokshow in de raad van Denekamp (Tub. 17-12-1982).

Expositie in Huize Keizer over oud speelgoed (Tub. en Tw.C. 17-12; Vizier 22-12; D.W. 23-12; Vizier en Gezinsbl. 29-12-1982).

Burgemeester opent nieuw onderkomen v.d. Weerselose heemkundevereniging (Tub. en Tw.C. 17-12-1982).

Afgelopen herfst bijzonder warm (Tw. C. 17-12-1982).

Jaar lang feest rond 400-jarig Rathaus Schöppingen (Tub. 20-12 en Tw.C. 29-12)

"Planten vroeger en nu" een expositie in Natura Docet (Tw.C. 22-12-1982).

Miljoenen jaren plantenleven in Natura Docet (Tub. 29-12-1982).

Hoe Oldenzaals is achtergrond van Kerstlied, historie gaat terug tot 1537 (Gezinsbl. 22-12-1982).

"Bij mistig weer is het bijna niet te doen". Een onderzoek naar de werkomstandigheden v.d. marechaussee aan de grensposten. (Tub. 27-12-Tw.C. 30-11).

F.de Lenne winnaar van de zilveren midwinterhoorn (Tub. en Tw.C. 27-12).

Verguisde heiligenbeelden weer in trek (Tw.C. 27-12-1982).

In al deze dag- en weekbladen wordt aandacht geschonken aan het 25 jarig jubileum van de gemeenschappelijke bibliotheek van Denekamp (Tw.C. 8-1; 13-1; 17-1-1983; Tub. 5-1; 8-1; 12-1; 17-1-1983; Gezinsbl. 12-1 en 19-1-1983; D.W. 6-1; 13-1; 20-1-1983).

Monument van bijna verdwenen textiel-industrie; een bespreking v.h. boek "Twents-Achterhoekse textiel in 546 foto's (uitg. Witkam b.v. Hengelo (Vizier 5-1-1983).

In dit nummer een klein artikel over de inhoud v.h. vorige Onderschoer (D.W. 6-1-1983).

Bouwvallige melkfabriek binnenkort tegen de vlakte (Tub. 11-1 en Tw.C. 17-1).

Nieuw Twents Woordenboek (v.d. 83-jarige mr. K.D. Schönfeld-Wichers) (Tub. 14-1-1983).

Eerste cursus bouwhistorisch onderzoek (in het Rijksmuseum Twente in Enschede zaterdagmorgens) (Tub. 31-1-1983).

Duitse gasten (uit Metelen) bij Heemkunde Denekamp. (D.W. 27-1 en Vizier 2-2-1983).

De Eeshof een huis vol Tubbergse herinneringen (Tub. 7-2-1983).

Stift-vicarie is de laatste restauratie (v.h. Stift in Weerselo) (Tub. 8-2-1983)

Boek over heemkunde Ootmarsum (De werkgroep geschiedenis v.d. heemkunde Ootmarsum is voornemens een boek uit te geven over de geschiedenis v.d. biesschoppelijke Hof Ootmarsum; bij voldoende belangstelling).(Tub.7-2-).

Archeologie in Overijssel in bedreovende situatie(Tw.C.12-2-1983).

Naaldbomen lange de grens in gevaar (door zure regen)(Tw.C.17-2-1983).

Klootschietters en kogelwerpers zoeken nader contact, waarom niet in één bond naast elkaar? (Tub.18-2-1983).

Nederlandse historie in Duits Raadhuis (in het Rathaus v.Schöppingen tot 27 febr. een tentoonstelling over de 80-jarige oorlog tussen Spanje en Nederland)(Tw.C.18-2-1983).

IJssclub in Denekamp ziet het niet meer zitten (Tw.C.18-2-1983).

Culturele Raad vreest voor voortbestaan van Natura Docet (Tw.C.15-2 en Tub. 17-2-1983).

Huis te Brecklenkamp van havezathe tot jeugdherberg. Huis te Brecklenkamp had na de oorlog nog maar twee kasteelheren. (artikelen t.g.v. het 350-jarig bestaan van Huize Brecklenkamp)(Tw.C.22-2 en Tub.26-2-1983).

Project "Mensen zonder werk" gaat bakspieker restaureren (Gasteren)(Tw.C. 24-2-1983).

Munsterland-film in Losser ("Unbekante Munsterland")(Tub. 23-2- en Tw.C. 24-2-1983).

Kerkdienst in Borne in Twentse spraak (27 febr.) (Tw.C. en Tub.24-2-1983).

Open-huis van heemkunde in Denekamp (zondag 6 maart 1983)(Tub.2-3 en D.W. 3-3-1983).

Kleinste school in Twente moet dicht (Brecklenkamp)(Tub.3-3-1983).

Eikenhout uit Canada in "nieuwe" Oortman-molen. Restauratie molen in Lattrop vordert (acht-kantige ombouw geplaatst)Molen in oktober gereed. (Tub.2-3 en Tw.C.11-3-1983).

Alte reformierten van Emlichheim schakelden over van Nederlandse op Duitse preken en Nederlandse tekst op gedenksteen in nieuw kerkgebouw in bovengenoemde kerk.(Tub.7-3 en 8-3-1983).

Als Stork schudt, dan trilt Hengelo (Tub.5-3-1983).

In deze bladen aandacht voor het 85-jarig bestaan v.d. Denekampse fanfare "de Eendracht". (Tw.C.8-3-1983;Vizier 9-3-1983;D.W.3-3 en 10-3-1983).

Eerste kievitse in Losser(Tub.9-3).

Geldschietters gezocht voor boerderijmuseum in Denekamp (Stichting geeft moed niet op)(tw.C.10-3-1983).

Albergen (heemkunde) stelt een pakket samen over oogst van rogge (dia-serie; geluidscassette en boekwerkje met de titel "Van Sint Gallus tot Sint Jöbke" (Tw.C.9-3-1983).

In de zaterdagkranten van Tubantia werden de rubrieken "Stille getuigen" over monumenten e.d. in het Oosten en "Van eigen erf" door Harry Wouink, voortgezet. In deze laatste serie verschenen de afgelopen twee maanden o.a. "Weersvoorspellingen in de vorige eeuw"; "Standvoetbeker-mensen"; "Plagenhut in de Engbertsdijkvenen"; "In ons land eens 55.000 km houtwal"; "Het Drentse landschap rond 1850"; "Hofhorige erve Effinck in Enter".

In de zaterdagkranten van de Twentse Courant de "Regio-brievenbus van Joh. Buursink en 1x per veertien dagen "Vespertied" van H.Haverkate.

H.J.Asma.

In het Twentsche Dagblad Tubantia van 28 maart 1933 -precies vijftig jaar geleden alweer- trof ik een erg interessant en zeer lezenswaardig artikel aan. De titel boven dit artikel is eraan ontleend.

De inhoud van het verhaal vond ik zo onderhoudend en leerzaam dat ik gemeend heb dit artikel -in de heden-daagse spelling aangepast- aan onze lezers te moeten doorgeven.

Hier en daar biedt het mogelijkheden eventuele nostalgische gevoelens even de vrije loop te laten. Tegelijkertijd echter wordt het ware leven van toen getoond. Het echte. En daarin ligt -denk ik- de waarde van dit artikel. Het geeft een feitelijke weergave zonder sier, zonder opsmuk, zonder franje, gewoon het toen allerdagse.

Graag wil ik u dan nu uitnodigen het artikel met mij te lezen.

Oorspronkelijk had het artikel twee titels, namelijk "De huishouding op de boerderij in de lente" en "Voorjaar op de boerderij".

"In maart komt de lente en al is het weer nog zo koud en guur, zodat we ons verbeelden dat het hartje winter is, toch komt de lente.

De voorboden zijn er al. In 't gras vinden we de sneeuwkllokjes en crocussen, de wilg pronkt met z'n katjes en de vogels beginnen met een beetje zacht weer al hun lied te zingen.

In de stallen komt jong leven, de lammetjes en kalfjes geven de boerin al veel werk, maar zij doet dit met plezier, want dit is het begin van de lente.

In april of als het koud is nog wat later, gaat het vee naar buiten.

In huis is het dan stil en verlaten.

de schoonmaak

Dan komt de schoonmaak, die ieder voorjaar onverbiddelijk voor iedere huisvrouw aanbreekt en die de frisse voorjaarslucht met winterstof komt veront-

reinigen.

De stal is vuil, het vuil van bijna een half jaar zit erin. Dus de huisvrouw gaat zich voor de grote schoonmaak klaar maken. Er wordt geplast en geboend, dat het een lust is. Wat een voldoening als de stal keurig schoon en gewit is.

In de regel gaat het schoonmaken van het woongedeelte vooraf aan dat van de stal.

Dit is een minder prettig werk, daar de gezelligheid in huis er niet door bevorderd wordt. Maar iedere huisvrouw moet proberen de gezelligheid zoveel mogelijk tijdens de schoonmaakwoede te bewaren.

Een mooie dag wordt afgewacht en de bedden worden naar buiten gebracht om ze in het frisse voorjaarswindje te laten uitwaaien.

De schoonmaak bepaalt zich meestal niet alleen tot een grondige beurt van het huis, maar dikwijls worden dan ook verschillende vernieuwingen aangebracht. Wanneer de huisvrouw een beetje handig is, kan ze veel opknapwerkjes zelf doen en daardoor geld uitsparen.

Het behang, dat eigenlijk vernieuwd moet worden, gaat ze keurig bijplakken. Kaal geworden verf wordt bijgestreken en in 't zeil dat versleten is wordt een stukje gezet.

Wanneer de huisvrouw zuinig moet zijn, gaat ze zelf verf- en witkwast hante en. Ze moet er bij 't verven vooral om denken dat de verf dun uitgestreken wordt, daar ze anders moeilijk droogt. Wordt niet alleen bijgewerkt, doch iets opnieuw geverfd, dan moet de oude verf afgeschuurd worden met schuurpapier of glas en dan pas opnieuw geverfd.

Een of tweemaal overstrijken is dan nodig. Als de verf te dik is, kan ze verdund worden met lijnolie. Snel drogende verf, bv. ripolin, is heel prettig in gebruik.

Beits kan ook heel goed gebruikt om verschillende dingen in huis op te knappen en kan in sommige vertrekken als slaap- en woonkamer als vloerbedekking dienst doen. Beits is gemakkelijker aan te brengen en goedkoper dan verf.

Is de beits droog, dan kan de vloer met gekookte lijnolie verdund met terpentijn gewreven worden.

Is de vloer plaatselijk kaal, dan kan ze opnieuw bijgestreken worden, nadat eerst de olielaag met sodawater weggenomen is en de rest van de beits met ammonia. Ook kan voor betimmeringen, zelfgemaakte boeken- of speelgoedkastjes heel goed beits gebruikt worden, maar dan liefst wasbeits, daar dit het eenvoudigst is. Na het beitsen en drogen wordt door uitborstelen een mooie glans verkregen.

allerlei werkjes

Het werkmateriaal als vegers, stoffers, blikken worden als nieuw gemaakt door het haar van de stoffers te wassen en het hout opnieuw te verven; kaal geworden stofblikken kunnen met spirituslak bestreken worden.

Bovengenoemde werkjes vragen nogal wat tijd, maar geven ook voldoening.

Ook de planten in huis moeten een grote beurt hebben. De potten die te klein geworden zijn, worden door grotere vervangen. Dit mag niet te vaak gebeuren, maar voor de planten die vlug groeien is een keer per jaar wel nodig. We nemen een grotere pot, die met goede aarde gevuld wordt, maken in de aarde een kuil, waarin de potkluit past. Het is wel goed de wortels hier en daar wat in te snoeien. Nadat de potkluit in de grond gezet is drukt men de aarde stevig aan en giet met water nog eens na. Als het nodig is, moeten de planten ook gemest worden.

In de tuin is voor de huisvrouw ook al heel wat te doen. Haar bloementuin met vaste planten gaat ze in orde maken, het beschuttend laagje dat er de hele winter op gelegen heeft om ze tegen de vorst te beschermen, wordt er afgehaald. Wel moet ze iets bij de hand houden om 's avonds, als er nachtvorst verwacht wordt, haar planten mee te bedekken. Nu is het ook tijd om bitterkers en radijs te zaaien, zodat al vroeg in 't voorjaar deze produkten uit eigen tuin, die dan dubbel gewaardeerd worden, gegeten kunnen worden.

feesten

Zo langzamerhand schieten we op naar Palmpasen. Moeder gaat dan met de kinderen het Palmpasenzwaantje optuigen met takjes groen, sinaasappels, rozijnen enz., waarmee ze dan de hele dag onder 't zingen van de

traditionele versjes rondwandelen.

Een week later hebben we Pasen, het lentefeest, welke dagen door de huisvrouw tot ware feestdagen gemaakt zullen worden.

Ze zal dan ook vanzelf meer zorg en tijd aan 't eten besteden en de tafel feestelijk dekken. In die dagen worden veel eieren, sinaasappels en krentenbrood gegeten en om variatie hierin aan te brengen, kunnen we hiervan aardige gerechten maken, die niet bewerkelijk zijn, zoals rijst met harde eieren en kerry- of tomatensaus, paddestoelen (gemaakt van harde eieren en tomaat), gekleurde eieren aardig opgemaakt in mandjes.

Van de sinaasappels kunnen we gevulde sinaasappels maken, wat lekker smaakt en tevens gezellig op tafel staat.

Op de gedekte tafel gaan we smal geel lint spannen, waar hier en daar een takje groen tussen gestoken wordt.

Voor ieder bord leggen we een takje speenkruid of een narcis. Zo kunnen we met weinig kosten de tafel een gezellig aanzien geven.

de boer zelf

Wanneer de eerste milde voorjaarsdagen komen, dan is het alsof er ook in de boer iets verandert. Een verandering, die hem plotseling wakker schudt uit de gelatenheid, waarmee hij zijn gedwongen nietsdoen buiten op het veld heeft ondergaan. Zulke eerste voorjaarsdagen maken een onrust in hem wakker, waardoor hij gedreven wordt een aanvang te maken met de vele en velerlei werkzaamheden, die hem in het voorjaar wachten.

En op zo'n lentedag in maart haalt ook de boer van de Elgerskamp, die we de vorige herfst met zijn werk en zorgen alleen hebben gelaten, zijn paard van stal, om de mest over de weiden te brengen. Genoeg stalmest voor elk weiland had hij niet, en daarom zou hij het land, dat het vorige jaar geweid was en dat nu als hooiland dienst moest doen, eerst maar een beurt geven. Dat jaarlijks omwisselen van weiden en hooien, dat hij de laatste jaren toepaste, beviel hem best. Daardoor hield je een veel betere zode. Te verklaren was dat ook wel, want onder het lange

gras kregen de ondergrassen het op de duur te kwaad, vooral de klavers. En vooral, als dan na het maaien een droge periode volgde, wilde de stoppel slecht weer uitlopen en kreeg je soms hele kale plekken in de zode, die meestal door onkruid werden bezet. Bij het weiden echter stoelden de grassen door het gedurig afweiden sterk uit en konden ook de klavers zich goed handhaven. Dat was ook de reden, waarom hij met het zgn. omweidingssysteem was begonnen, waarbij je de koeien maar kort op een betrekkelijk klein stuk liet weiden, waarna ze naar een volgend stuk verhuisden. Hierdoor ontliiep je het gevaar, dat de dieren soms tot aan de knieën in 't lange gras liepen, zoals je op grote stukken nog al eens zag en waarbij heel wat gras verloren ging.

En het ontruimde stuk kreeg bij deze methode weer even rust en gelegenheid om zich te herstellen voor de volgende beweiding.

met de mestwagens naar
de weide

Zo in zich zelf denkend rijdt hij de volle mestwagens op de boerderij door zijn vrouw opgeladen, naar de weide, waar hij de inhoud, in hoopjes, regelmatig over het land verdeelt, van de wagen trekt, en die Dieks direkt over het land uitstrooit.

Want nooit laat hij de mest één of meer dagen in hoopjes op het land liggen, om verlies van stikstof en het ontstaan van plekken te voorkomen.

zaaien

Morgen moet, als 't even mogelijk is, de haver er ook in. De stalmeest heeft hij op dat stuk de vorigen herfst al ondergeploegd, aangevuld met een beetje slak en kalizout.

Veel kunstmest had hij er niet opgegooid, want de laatste jaren had hij nog al vrij zwaar bemest en hij kon, dacht hij, het er dit jaar wel op wagen, om hiermee wat te bezuinigen. Het stuitte hem anders wel tegen de borst, om daardoor zijn grond uit te putten, maar wie weet, waartoe de boeren nog moesten komen, als de tijden niet spoedig beter werden.

Misschien moesten ze dan wel een deel van de grond braak laten liggen door gebrek aan geld voor meststoffen.

Wat het haverland betreft, daar kon hij morgen gauw mee klaar komen. Eerst even de eg er op, om een goed zaaibed te maken en om het onkruid te vernietigen en dan zaaien met de machine.

Het zaaien van haver op rijen voldeed hem ook uitstekend. Het vorige jaar had hij zich bij toeval daar nog eens van kunnen overtuigen, toen hij een akker op rijen had gezaaid en op een hoekje, waar hij met de machine niet best kon komen, breedwerpig had gezaaid.

Het laatste was vóór de oogst door de vele regens in juli, helemaal gaan legeren, terwijl in het andere stuk maar heel kleine stukjes lagen.

En de bemesting van het op rijen gezaaide was nog zwaarder geweest dan van het andere. En toen hij voor de aardigheid de opbrengsten had vergeleken, had hij van het breedwerpig gezaaide, omgerekend per ha. maar 52 hl en van het andere 81 hl zaad geoogst. En in de grond kon het verschil niet zitten, want die was praktisch gelijk.

het aardappelland

Als het werk een beetje meeliep, kon hij morgen ook misschien 't aardappelland nog mesten en ploegen. Zo groot was dit trouwens ook niet, want hij had dit jaar zijn aardappelland belangrijk ingekrompen, omdat de aardappelprijzen zo ontzettend laag waren. Hij had nu bij huis nog een paar grote hopen zitten en alles opvoeren aan het vee ging ook niet meer. Het beste was misschien, ze maar te conserveren en ze dan dit najaar aan het vee op te voeren. Op het vrijgekomen aardappelland had hij verleden herfst in september rogge met wikken gezaaid, die hij dan in mei wilde inkuilen. Dan kon hij op dat land nog weer maïs verbouwen en met dat alles kreeg hij dan heel wat voer voor de volgende staltijd.

veevoeder verbouwen

Zelf het veevoeder verbouwen en zo weinig mogelijk bijkopen, die kant moest het op, nu de inkomsten zo laag werden. Het moeilijkste op de zandgrond was daarbij echter, zelf voldoende eiwitrijk voer te verbouwen. Hij had wel eens over de verbouw van lucerne gedacht, maar daarvoor was zijn bouwland misschien te kalkarm.

Hij moest er wel aan denken, dat hij voor de maïs voldoende stal mest overhield, want daar hield dit gewas van. Op het grasland, dat dit jaar geweid werd, moest dan maar wat gier en als 't ging wat kalizout. De "beesten" hielden wel niet erg van gras, dat met gier bemest was, maar dat ging dit jaar niet anders en het moest er dan maar zo gauw mogelijk op, dan zou het nog wel wat meevallen.

Het perceel, waarvan straks in mei 't gras moest worden ingekuild, had hij deze winter, zeer tegen zijn zin, al een keer wat gier gegeven. Er zou wel een deel van de stikstof verloren gegaan zijn, want de grond was toen nog bevroren geweest, maar hij had niet anders gekund hoe graag hij ook gewild had, want de gierkelder was toen boordevol geweest. Dat had je nu op een huurboerderij, waarvan de eigenaar te bang was, om een dubbeltje te veel uit te geven. Toen de kelder gemaakt werd, na lang aandringen van zijn kant, had hij er al voor gewaarschuwd, maar de eigenaar meende, dat het zo wel ging.

slechte tijd

Enfin, als de tijden nog eens weer beter werden, zou daar wel eens weer verandering in komen. Nu was daar niet aan te denken. Trouwens, als de regering inderdaad over zou gaan tot inkrimping van de veestapel, was de gierkelder in de naaste toekomst misschien ook wel groot genoeg. Varkens hield hij nu al heel wat minder door de beperking der Krisis-Varkenswet. Erg treurig was hij daarover nu bepaald niet, want veel voordeel zat er ook nu nog niet op de varkens. Als je een beetje gelukkig was, ging het, maar anders.....Hij kon zich trouwens niet begrijpen, dat er tegen deze wet zo sterk geageerd was, want inderdaad had ze de boeren toch voordeel gebracht, al was daarbij ook de teeltbeperking opgelegd.

Hij moest niet vergeten, dat Dieks morgen, als die naar de Landbouwersbank ging, de landrol meenam. Want de lage veenachtige weide was dit jaar sterk opgevroren en die moest gerold worden, voordat het begon te drogen, anders zou de zode te veel lijden. Ja, werk was er voor de boer genoeg, bepeinsde hij verder, jammer was 't, dat je niet wist, of je door al dat werk nog niet eer achter, dan vooruit ging.

En zo peinzend over al de moeite en zorgen, steeds nieuwe vrachten mest aanrijdend, tot een donkerbruin kleed de gehele weide bedekt, snuift hij onbewust met welbehagen de scherpe geur der pas verspreide mest op. Een geur, die wegdrijft door de lentelucht, om deel uit te maken van al dat ondefinieerbare, dat de komst van de lente aankondigt."

Hier eindigt "vijftig jaar geleden".

Hoe is het nu? Wordt het nog.....

Het is misschien wel aardig daar in een volgend nummer eens verslag van te geven. Dan kunnen we ook onze jongere lezers -die hebben we ook hoor- de mogelijkheid bieden van "echt vergelijken."

Wie hierbij wil helpen, nodig ik graag uit een verhaal te schrijven over hoe tegenwoordig "voorjaar op de boerderij" wordt ervaren. En dat hoeft beslist niet op de wijze zoals het hiervoor gaande krante-artikel, dat is natuurlijk journalistenwerk. Gewoon een eigen beleving. Het is namelijk van groot belang te weten hoe alles "gekomen" is. Alles heeft immers een voorgeschiedenis. Daarover zijn we het met elkaar wel eens.

Nou, juist die voorgeschiedenis is haast niet beter uit te beelden, aantoonbaar te maken als "rond de boerderij". Datzelfde beoogt ook de Stichting Landbouwhistorie en -techniek met de door haar ontwikkelde gedachte van een landbouwmuseum.

Laten zien hoe de rogge vroeger werd geoogst en gedorst en hoe de weg is gevonden naar de hedendaagse combineoogst. En waar nu geen goudgeel graan meer bloeit de ontwikkeling te laten zien naar de snijmaïsproduktie. Ook waarom deze ontwikkeling er is gekomen is belangrijk. Want juist rond het "waarom" bestaat vaak zoveel onbegrip en volgens mij zelfs wartaal, dat het beslist geen overbodigheid is er eens op deze wijze aandacht op te vestigen.

Dat ervaart men ook steeds meer in de scholing aan onze kinderen, gelukkig. Het projekt "Schooljeugd gaat de boer op" is niet zo maar uit de lucht komen vallen, nee zeker niet.

En dat het nodig is, heb ik een jaar geleden in dit contactorgaan proberen aan te tonen in mijn artikel "heemkunde en onderwijs en nog wat".

Lees het er nog maar eens op na!

Daarom als u wilt schrijf ons uw beleving van nu
-en van toen. Dat geeft overigens ook nog weer wat
stof voor ons contactorgaan voor de toekomst.
Mooi meegenomen dan.

H.Boink.

"De boer moet voor paap en ridder
zijn akker bewerken,
de paap ridder en boer voor de
hel beweren, de ridder moet paap
en boer beschermen tegen al wat
hen kwaad wil doen".

*Carpinus
betulus*

*Fagus
sylvatica*

In ons Twentse platteland, dat tot de mooiste landschappen van Nederland gerekent kan worden, is de laatste tientallen jaren veel veranderd. Vele houtwallen zijn verdwenen of kwijnen langzamerhand weg, bomen verdwenen en verdwijnen geruisloos, essen werden geëgaliseerd, beken en sloten rechtgetrokken.

Meestal gebeurde dit omdat boeren hun bedrijf niet meer redelijk konden runnen. Ze wilden met de tijd meegaan, er moest zo efficiënt mogelijk gewerkt kunnen worden. Dit is hun goed recht, want het gaat immers om hun boterham. Houtwallen, bosjes en alleenstaande bomen brengen niets op en daarom zijn vele landschapselementen verdwenen. Vaak gebeurde dit echter te rigoreus, omdat de boer tot op de laatste meter wilde "ploegen, zaaien en oogsten". Dit ten koste van de natuur.

De laatste jaren zijn we meer natuurbewuster geworden en lijkt de aftakeling van het landschap, wat groen-elementen betreft, tot staan gekomen. De laatste agrarische ontwikkelingen -de ontsierende loopstallen, silo's en de persvoerkuilen- dragen echter weer een forse steen bij aan de ontluistering van het landschap. Deze bouwsels zijn vaak onvermijdelijk, een boer moet steeds grootschaliger produceren om een redelijk inkomen te verwerven. Beplantingen kunnen de schade beperken en het landschap zoveel mogelijk haar waarde laten behouden.

Kijken we echter verder rond op het platteland dan zien we overal nabij boerderijen moderne bungalows verrijzen. Het lijkt wel de omgekeerde wereld. In nieuwbouwwijken worden prachtige huizen in Twentse stijl gebouwd (Denekamp, Vasse) terwijl op het platteland "misbaksels" van bungalows verschijnen, die een heel landschapsbeeld zeg maar gerust- verpesten.

Deze van veel hout, glas en grijze dakpannen voorziene onderkomens zouden niet misstaan in een of andere nieuwbouwwijk. Maar zo in het landschap zijn ze totaal vreemd aan hun omgeving.

Voorbeelden te over.

Nu wil ik geen oude stijl compleet met handgevormde stenen, vakwerk, rieten daken etc. propageren maar het kan wel anders. Een voorbeeld uit de omgeving is het huis van Groener links van de Ootmarsumsestraat richting Ootmarsum. (Huize Kappelhof ook, maar dat draagt een ander prijskaartje).

Een blik op de titel van dit artikeltje en u frons al de wenkbrauwen. Het voorgaande is echter een soort inleiding van wat ik eigenlijk wilde zeggen. Bekijken we onze omgeving, het landschap om ons heen, dan zien we nog een verschijnsel: de opkomst van de (blauwe)conifeer. Het lijkt overdreven, maar toch wil ik er de aandacht op vestigen, dat dit gewas de laatste jaren overal te pas en te onpas wordt aangeplant, met name in het landschap.

Naast bungalows verpesten ook deze doolie dingen een boerenerf. Er moet een haag komen, om "erachter te zitten", zegt men dan, ook al is er geen sprake van inkijs of de noodzaak van een afscheiding. Komt er dan een haag dan wordt het er een van (blauwe)coniferen.

Ik wil er echter op wijzen, dat de blauwe kleur nergens in het landschap voorkomt en daardoor meteen overheerst en het groenblijvende ding in de winter nog eens extra opvalt. Zou men iets meer geduld opbrengen en iets minder geld uitgeven dan krijgt men met de haagbeuk (*Carpinus betulus*) of de gewone beuk (*Fagus sylvatica*) een mooiere haag, die veel beter op een boerenerf past en zeker in het landschap. Deze haag is wel riet groenblijvend maar het dorre blad blijft lang hangen waardoor hij in de winter half-doorzichtig is. Het "erachter zitten" is dan trouwens niet zo belangrijk (niemand ligt dan toch in bikini of monokini buiten).

Ook rond een nieuw huis in Twentse stijl is zo'n haag, als er al een moet komen, te verkiezen boven een conifeer of laurierkershaag. Huis en tuin zijn namelijk niet los van elkaar te zien, ze vormen een eenheid (of zouden dit moeten vormen). Wil men een huis in oude stijl, waarom dan een tuin die er totaal niet bij past?

Een groenblijvende haag blijft het hele jaar hetzelfde, een seizoenelement is er niet aan te beleven. Een niet groenblijvende haag, bijvoorbeeld een beukenhaag, loopt in het voorjaar prachtig frisgroen uit, wordt gedurende de zomer donkerder van tint en kleurt in de herfst kastanje-bruin. In de zomer "zit je er toch achter", terwijl de haag in de winter halfdoorzichtig is.

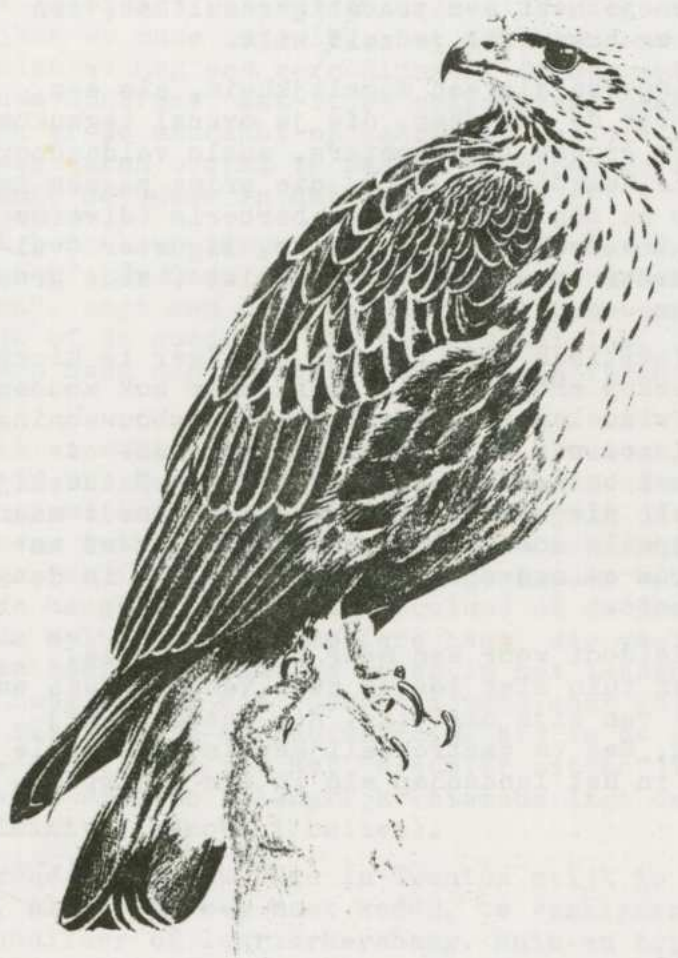
Vier planten op een meter, de eerste jaren een paar keer snoeien om de haag een dichte vertakking te laten krijgen en je hebt een prachtig resultaat, een haag zo-hoog en-breed als je zelf wilt.

Ik wil dit aangeven als een mogelijkheid, als een alternatief voor de conifeer, die je overal tegenkomt. Er zijn genoeg groene tegenvoeters, zoals veldesdoorn, meidoorn, taxus, haagbeuk en beuk, die prima passen in het landschap en nog andere zoals berberis (diverse soorten), bruine beuk, spiraea, roos, liguster (vulgare) en liguster (ovalifolium) en hulst (beide groenblijvend) voor woonwijken.

Door niet automatisch een (blauwe) conifeer te kiezen zou het landschap erop vooruit gaan. Maar ook zouden woonwijken afwisselender worden. Een nieuwbouwwoning in oude stijl zou met bijvoorbeeld een taxus- of beukenhaag veel beter tot zijn recht komen. Natuurlijk over smaak valt niet te twisten, maar die wordt maar al te vaak bepaald door wat de buurman heeft of wat een tuincentrum of een of andere particulier in de aanbieding heeft.

Daarom dit pleidooi voor een meer bewuste keuze. Hierbij is een tuin niet los te zien van een huis en een huis niet van zijn omgeving. Hoe beter ze bij elkaar passen, des te aantrekkelijker is het totale beeld, zowel in het landschap als in een nieuwbouwwijk.

Alfons Keizer.

Statig en trots zweeft de buizerd hoog boven de akkers, de weiden en het bos. Pang!.....De knal van een geweer verscheurt de stilte, even maar.. maar lang genoeg om van het zwevende figuurtje een fladderend stuk karton te maken. De buizerd valt neer in de diepte.

Dit is een voorbeeld van wat er nog altijd en veel te vaak voorkomt: Het afschieten van buizerds.

"Wie zou dat nu doen" vraagt de onschuldige zich af. Er zijn echter nog altijd mensen, die een buizerd liever opgezet aan de wand hebben, dan buiten in de lucht. En of zo'n vogel nou van een illegale preparateur komt kan hen niet schelen. Die illegale preparateurs zien er wel brood in.

Dan zijn er nog de boeren, die boos worden op de buizerd, als ze een kip verslinden, die eerst al half opgevreten was door de kat.

Ook kennen we nog de duivenhouders, die woedend worden als ze een zwakke duif verliezen aan een buizerd, terwijl de rest van die enorme overvloed aan duiven de akkers van de boeren leegplundert.

En tenslotte zijn er nog de zichzelfnoemende "natuurbeschermers", en ze zijn er echt, die ziedend worden omdat de buizerd, volgens hen, de stand van de dieren, die de buizerd als prooi heeft, benadeelt. Als deze "natuurbeschermers" ook natuurkenners waren, dan wisten ze dat de stand van de prooidieren de stand van de roofdieren bepaalt en niet andersom. Gelukkig is, ondanks al deze potentiële schutters de buizerdstand in Twente met 140 paar in de lente, uitstekend. Na het verbod op het landbouwgif ging het met de buizerd veel beter maar het zal nog wel heel wat jaartjes duren eer de buizerd echt veilig is voor een schot hagel.

Henk Asma.

Mijnheer Brandsma

Buiten jachtsneeuwbuien. Ik zit mooi binnen en heb de tijd om jullie nog iets te vertellen over mijn jeugdjaren. Die vlogen nog weer in mijn geest aan mij voorbij.

Het was onderwijzersdag en we hadden vrij van school. Natuurlijk hadden we die dag al helemaal ingedeeld wat er moest gebeuren. We waren dan ook vroeg wakker en stonden voor het raam om Brandsma op te wachten. Twee keer per dag kwam hij ons huis voorbij, met over zijn schouders een juk met twee emmers eraan; hij ging zijn koeien melken.

Als kinderen noemden we hem: "Mijnheer Brandsma". Alleen omdat hij Hollands sprak en ook om zijn mooie lange baard.

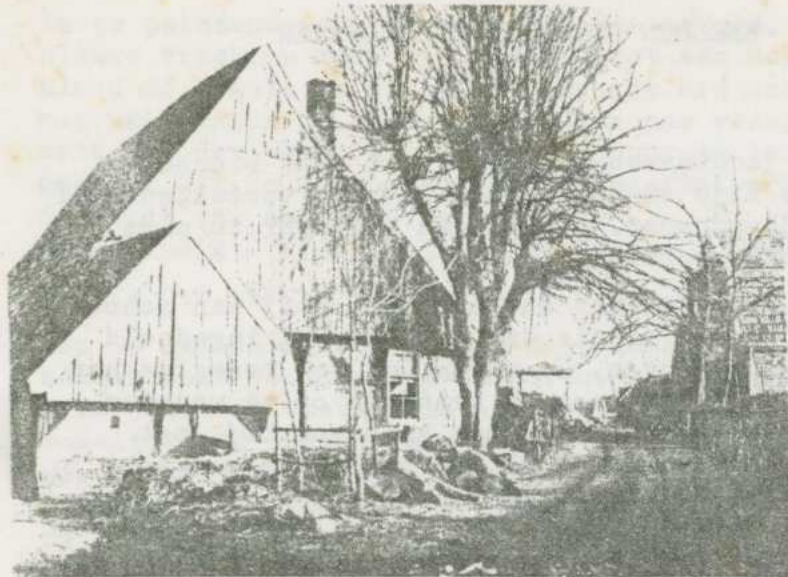
Wij er achter aan. Nu wilden wij echt weten of het waar was. Wij hadden die avond ervoor namelijk gezien dat hij altijd eerst een kruis maakte voordat hij ging melken. Maar toen was het schemerdonker en konden wij het eigenlijk niet goed zien.

Maar nu wilden we het zeker weten en liepen achter hem aan. We gingen achter een heg zitten, om het niet in de gaten te laten lopen. En jawel, daar knielde hij heel eerbiedig; langzaam maakte hij het kruisteken. Wij keken elkaar aan en zeiden: Ja nu hebben we het eerlijk gezien. Wij vonden hem toen een heilige man. (Nu, jaren later, denk ik weleens als al die baardmannen eens melkten en zo deden, wat hadden we dan veel heiligen).

Daarna gingen we terug, maar nog niet naar huis. We hadden veel goede burens, en gingen naar dié buurman, waar we altijd welkom waren. Hij was klompenmaker en had een klompenkamer, waar wij vele uren hebben doorgebracht. Het was een mooi oud boerderijtje, eerst Berns (Braakmakers, later Wagenvoort).

Welnu, wat er in en om dat huis te zien was, wil ik jullie even laten meeleven.

Als je aankwam aan de achterkant van dat romantische boerderijtje, had je een grote (nien)deur. Links ervan was een varkenhok en de loop. Aan de rechterkant

Braakmakershuis
(later Wagenvoort)

huizen Wilhelminastraat 1-3-5

de klompenkamer, en daarin een heel stel klompen die al klaar waren voor de winkels. Wat hebben we daar wat afgespeeld. Rechts om het huis aan de zuidkant had je een oude beukenheg, daar liep een paadje langs. Daar aan de rechterkant was het kippenhok en " 'n hoonderloop", daarvoor " 'n sliepsteen", waaraan ik altijd mocht draaien en er water over mocht gieten, als de vader daar de messen scherp maakte. Links van het pad in het huis zaten twee ramen, met kleine ruitjes en op de vensterbank zat meestal wel een kat te zonnen. Tussen die ramen zat een wijnrank op de muur, waar ik dan ook stiekum, menig trosje druiven heb afgetrokken. Verder een hoop stenen en veel takkebossen. Voor het huis een grote palmbos van wel drie meter hoog. Hiervan kregen wij tegen Palmzondag onze palm "veur 'n Palmpoaske". Voor het huis -zo als het hoorde- " 'n bloomnhöfkn met goaldbloomn", dahlias en mariahartjes, waar in de winter altijd een oude kapotte emmer omheen stond. Verder een groentetuin met bonen, worteltjes en sla voor dagelijks gebruik.

Achter in de tuin stond een oud klein huisje. Daarin woonde een oud ongetrouwd vrouwtje, "Pos-leenke", een andere naam hadden we nooit gehoord. Die vertelde ons van vroeger oude spookverhalen. Dat vonden we natuurlijk prachtig. Maar we lagen wel van schrik die nacht erop dan wakker. Op de terugweg naar huis kwamen we langs de bessen, waarvan er verschillende soorten stonden. Ook die waren voor ons daar niet meer veilig. Zo kwamen we nog langs een oude put van Bentheimer stenen, waaruit wij natuurlijk een paar slokjes dronken "met 'n sleef" uit de emmer. Mooi helder en zuiver water. Heerlijk, al zwommen er meestal wel een paar kikkertjes in.

De dag was bijna om, maar nog even op de deel wat spelen. Als het dan vochtig weer was, konden wij vanaf de "niendeur töt de kökkendeur" glijden omdat de vloer daar voor de koeien langs van leem was, dus erg glad.

Ook mochten we geen lawaai maken, dan werden de kippen bang, die daar in oude bijenkorven op de nesten zaten.

Daar in de klompenkamer hebben we ook vele uren doorgebracht.

We hadden daar een winkel van de lege doppen, die uit het klompenhout gedraaid werden. We verkochten er dan tien stuks voor een cent. En mocht er eens een paar klompen mislukt zijn, die de vader daar maakte, dan mocht ik ze hebben. Het was dan wel eerst even lastig lopen in die klompen, maar met een bosje stro erin, ging het best.

Dat was een mooie tijd. En dan was die dag bijna om. Weer terug over de deel, als er dan een van ons gevallen was op die gladde deel, even de handen wassen in de waskamer.

Wat waren dáár mooie oude dingen te zien. Een karn, een botervaatje en een rek aan de kant waarop mooie antieke borden stonden. Ik zie ze nog zo voor me.

Bij de moeder daar konden we geen kwaad doen, dat was een vroom mens. Voor we weggingen zei ze altijd: "Keender eerst nen hartign beet". Dan kregen we van haar een sneetje roggebrood met eigengemaakte metworst, van die worst met de hand gestopt. Die smaak blijft mij altijd bij.

Die onderwijzersdag was weer nuttig besteed. Wel jammer trouwens, dat dat oude huis afgebroken is. Het had toch zo mooi gepast daar bij het Keizershuis. Ik ben blij, dat ik er nog een mooie pentekening van heb.

Zo komt dan weer een einde aan mijn herinnering van een stukje dorpsleven. Een stukje geschiedenis in een grote wereld van nu.

E.Bos-Hermelink.

In 't Onderschoer nr.3/1980 schreef ik onder de titel: "Wie waren mijn voorouders?" een artikel-tje over familiegeschiedenis in het algemeen en over een activiteit van onze Stichting Heemkunde daaromtrent in de winterperiode 1980/81.

Die activiteit hield in, dat een aantal lezers/lezeressen van ons blad op het spoor zou worden gezet van de geschiedenis van hun eigen familie. Daartoe werd in die wintermaanden een aantal bijeenkomsten georganiseerd in het gemeentelijke archief. Ook werd een paar keer gezamenlijk bezoek gebracht aan het rijksarchief te Zwolle.

De bedoeling van die activiteit was, zo schreef ik, enerzijds om een aantal mensen kennis te laten maken met een erg interessante hobby en anderzijds om bij diezelfde mensen interesse te wekken voor de geschiedenis van dorp en streek. Het is namelijk een gegeven dat familiegeschiedenis zeer nauw verweven is met dorps- en streekgeschiedenis.

Het is mij bekend, dat een (klein) aantal van hen, die destijds aan de bijeenkomsten hebben deelgenomen, nog steeds actief is op het gebied van het naspeuren van die geschiedenis. Anderen moesten het (helaas) wegens tijdgebrek of om andere redenen laten afweten.

Inmiddels heeft ook een aantal lezers van ons blad gevraagd opnieuw dergelijke bijeenkomsten te organiseren. Bij voldoende belangstelling zal dat in het komende najaar weer plaats hebben.

Gedachtig het gezegde: "Onbekend maakt onbemind" wil onze stichting echter eerst dit onderdeel van geschiedenis eens wat meer in de schijnwerpers plaatsen. Daarom hebben we gemeend de voorjaarsbijeenkomst aan dit onderwerp te wijden. In een van de rubrieken is dit al aangekondigd.

De heer Hamers uit 't Gelderse Malden (een verre achterneef van onze vice-voorzitter) zal daartoe onder de titel "Heemkunde en Genealogie" een voordracht houden. Hierin zullen diverse aspecten van familiegeschiedenis en de relatie tot heemkunde op

boeiende wijze aan de orde komen.
Door middel ook van het gebruik van dia's zal de
heer Hamers laten zien welke resultaten het beoefenen
van deze hobby kan opleveren.

De Stichting Heemkunde Denekamp hoopt dat velen deze
kans, om kennis te maken met een heel interessant
onderwerp, zullen waarnemen!

J.H.Borgman.

Over de oude banden die er bestaan tussen Denekamp en Metelen en over de vernieuwing er van de laatste jaren hebt u kunnen lezen in 't Onderschoer nr.3/1982.

Naar aanleiding van de bezoeken over en weer, is er aan beide kanten een werkgroep gevormd. Deze twee werkgroepen willen proberen om in de oude geschiedenis wat nieuw licht te brengen.

Aan onze kant bestaat de werkgroep uit vier personen en aan de kant van Metelen maakt onder andere dr. Schröder, de gepensioneerd directeur van het Landes Archiv in Münster deel uit van de werkgroep.

Verder werkt in Metelen ook mee de emeritus prelaat Heifort, die zich als rustend pastoor gevestigd heeft in Metelen en die zich daar als een zeer actief en deskundig lid van de Heimatverein heeft doen kennen. Bovendien verstaat, leest en spreekt deze prelaat Nederlands.

Op vrijdag 19 november 1982 is onze werkgroep in Metelen op bezoek geweest. We hebben daar in het Rathaus, het archief dat door Schröder geordnd is, bezichtigd. Verdere besprekingen vonden plaats in Gaststätte Pieper waar dr.Schröder een overzicht gaf van de banden tussen Denekamp en Metelen. Om ongeveer 20.00 uur begon in diezelfde Gaststätte een bijeenkomst van de Heimatverein Metelen samen met de Volkshochschule, waar dezelfde dr.Schröder een voordracht hield over de geschiedenis van de stad Metelen, en waarbij we als gasten aanwezig waren.

In een zware onweersbui met regen, hagel en sneeuw trokken we tegen elf uur weer Denekampwaarts, kletsnat.

Op vrijdag 21 januari 1983 hebben we de werkgroep uit Metelen in ons Heemhoes ontvangen. De voorzitter van de Heimat-verein, de heer Paul Mensing, was verhinderd en dr.Schröder was wegens ziekte eveneens afwezig.

Door de ziekte van de heer Schröder kwamen er van Metelens kant nog maar weinig og geen nieuwe gegevens ter tafel.

Van onze kant kwamen verschillende papieren, akten en documenten ter sprake, waarin melding gemaakt wordt van bepaalde handelingen en gebeurtenissen die betrekking hebben op de band tussen Metelen en Dene-kamp.

Donderdag 26 mei a.s. gaat onze werkgroep weer naar Metelen. Dan zullen daar hopelijk nieuwe gegevens voor de dag komen.

H.J.Asma.

1788
OTTO III REX
de loco matellia nominato
atur. qualiter ipse rogavit

eerste vermelding van de naam
Metelen als Matellia
in een oorkonde van Keizer
Otto III van
25 januari 993

In 't Onderschoer nr.3/1982 hebt u kunnen lezen dat op 15 april 1891 A.J.Schilderman als hoofd der school te Lattrop werd benoemd.

Tijdens een vergadering van de raad der Gemeente Denekamp van 30 december 1892 wordt meegedeeld, dat zich voor de vacature van hoofd der school te Breklenkamp veertien sollicitanten hebben gemeld. Naar aanleiding van een gesprek tussen de heer Johannink met het lid van Gedeputeerde Staten van Overijssel, de heer Meesters, en districtschoolopziener Nieuwenhuis is de vraag gerezen, of het bij niet te veel ongerief, niet wenselijk zou zijn om de scholen van Lattrop en Breklenkamp te combineren.

Ook hebben b. en w. van Denekamp met vorengenoemde districtschoolopziener en de arrondissementschoolopziener vergaderd, eigenlijk ter bespreking van een voordracht voor gemelde vacature, doch waarin vorengenoemde vraag ook ernstig is overwogen en b.en w. wel de indruk gekregen hebben, dat gemelde heren een zodanig raadsbesluit wellicht zouden steunen. Hierna volgde in de raad een breedvoerige discussie. Besloten is de zaak aan te houden tot een volgende vergadering.

Deze raadsvergadering vindt plaats op 20 januari 1893.

De notulen vermelden hierover: "In aansluiting van het verhandelde in de vorige vergadering, betrekkelijk de combinatie der scholen te Lattrop en Breklenkamp deelt de voorzitter mede dat hij, onder voorwaarde ook zulks nodig mocht zijn, van Goosink te Breklenkamp terrein voor het bouwen eener meiner school heeft gekocht, zijnde een gedeelte van den driehoek gelegen tegenover het erve bewoond door de wed. J.H. Molendijk en wel voor de som van f.90,--" Verder is er een ingekomen adres van de pastoor van Lattrop, de eerwaarde heer Weitjens en 23 anderen inhoudende om van het plan van combineren te willen afzien, of indien de raad anders mocht besluiten, als dan de nieuwe school te stichten nabij het erve Stokke, of op den driehoek tegenover Rolink, (Voet-

Gemeente Denekamp

Voordracht ter voorziening in de vacature
van hoofd der school te Lattrop:

1	Veldman Wilhelmus Antonius, onderwijzer te Donkerslag	
2	Loonen Johannes Baptista,	is . Olmen
3	Klenkel Albert,	is . Arsen

Stelns opgemaakt door Burgemeester en Wethouders van Denekamp
en door den Schoolopziener in het
district Lattrop den 13 December 1899
De Burgemeester en Wethouders,

De Schoolopziener,

Verzamenning,

G. Maaght 2. Nov.

J. H. Lammink 1899.

smid).

Tot stemming overgaande wordt het plan verworpen met zeven stemmen tegen en vier voor.

Ook wordt in deze vergadering een verzoek behandeld van de heer Schilderman, hoofd van de school te Lattrop, om een onderwijzerswoning. Het raadslid Pikkemaat merkt op, dat de landbouwer Reerink voor dat doel wel een geschikt woonhuis bezit en naar hij meent wel aan de gemeente wil verkopen. Besloten wordt hierover een onderzoek in te laten stellen.

Dit heeft tot resultaat gehad dat Reerink de woning inderdaad wel wenste te verkopen voor een prijs van f.2000,-- De woning liet in vele opzichten te wensen over. Binnen enkele jaren zouden aanmerkelijke onderhoudskosten noodzakelijk worden. Op 23 februari 1893 besluit de raad de maximum koopsom te bepalen op f.1800,--.

Pikkemaat en Scholten wordt opgedragen te trachten voor dit bedrag het perceel voor de gemeente aan te kopen.

Op 16 november 1899 komt in de raad aan de orde een verzoek tot eervol ontslag van A.J.Schilderman als hoofd der school te Lattrop wegens benoeming tot hoofd der school te Haaksbergen. Hierop wordt gunstig beschikt.

Ook is er een verzoek ingekomen van de heer Leisink, hoofd der school te Breklenkamp om overplaatsing naar de vacante plaats in Lattrop. Voorzitter Hoogklimmer stelt dat ingevolge de wet dit niet kan zonder vooraf gepleegd overleg met de distrikschoolopziener. Uit de discussie die daarop volgt, blijkt dat bijna niemand deze overplaatsing gewenst acht, zodat dit verzoek van de hand wordt gewezen.

Vervolgens wordt op de raadsvergadering van 23 december 1899 uit drie sollicitanten voor de betrekking als hoofd van de school te Lattrop benoemd W.A.Veldman, onderwijzer te Denekamp. Een en ander ingaande 1 januari 1900. De jaarwedde bedroeg f.700,-- met vrije woning en tuin.

Toch is hiervoor nog een extra raadsvergadering gehouden op 2 januari 1900. Dit naar aanleiding van een schrijven, ondertekend door vijf raadsleden, waarin de wens van de heer Veldman naar voren gebracht wordt, zijn functieaanvaarding van 1 januari

1900 te verschuiven naar 1 maart daaropvolgend. De voorzitter betoogt dat dit zeer zeker niet in het belang zal zijn van het onderwijs aan de betreffende school. Onder meer stelt hij dat de benoemde voor zijn verzoek niets anders weet aan te voeren dan dat hij niet dadelijk naar zijn zin onderdak kan krijgen. Dit wordt niet van overwegend belang geacht. In de daarop volgende discussie blijkt, dat niet alle leden deze mening zijn toegedaan. Na stemming blijkt zelfs dat op het verzoek gunstig wordt beschikt met acht stemmen voor en twee tegen.

Op zeven mei 1902 wordt een tweede onderwijzer aan de school te Lattrop benoemd.
Het werd J.F.Horsthuis.

J.A.den Ouden.

wordt vervolgd

geraadpleegd: gemeente-archief
Denekamp.

In 't Onderschoer nr.1 van het afgelopen jaar schreef Jos Bruns over spreuken bij het maken van fluitjes uit hout.

Nu de tijd van fluitjes maken spoedig weer voor de deur staat wil ik u laten lezen wat erover geschreven is in een aflevering van "Driemaandelijkse Bladen voor Taal en Volksleven in het Oosten van Nederland no.1".

In Ruurlo zegt men:

"Sippe, Sappe, Zünne
 Mîn mōer is 'n münne
 Mîn vâer is 'n pape
 Wî wilt en pipke maken
 Dô zij et wollen maken
 Dô kwam Sûnte Jütte
 Dê smet et in de putte
 Dô kwam Sunte Geertruut
 Dê haalden et pipken der weer uut
 Dô kwam de Olle Hesse
 Met zîn lange messe
 Smit et kop en steert af
 Lös, de bast, van 't holt af".

In Elspeet zegt men het op deze manier:

"Sip,sap, houtjen
 Sloa mer of 'n boutjen
 Sloa al mit 'n mes,twee,drie
 Dat je vliegt al in de zee
 Kom je dan weer boven
 Stop ik je in de oven
 Kom je dan te land
 Zal ik je gooien mit zand
 Heel of, haal of
 Of zul je wezen, of zul je zijn
 Of ik zal je mit de bezem
 Op je kopje geven
 Heel of, haal of
 Biet den keutel den kop meer of".

Vorden doet het op de volgende wijze:

"Sappe,sappe sipe

Wanneer word ij ripe?
Tôkom jaor um dizen tîd
As alle vögeltjes eyer schit
Dan maakt ze laöge döppe
Daor gooit ze mekaar mee an de köppe
Pîpken is de kop al of (bis)".

Dan volgt hier Koekange met:

"Sap, sap, siepien
Wanneer bis toe riepien?
Te Meie, te meie
Als de veugeltjes eier leg
Kattien op 'n diekien zat
Zeutemelkbeschuten vrat
Daor kwam Hes an,
Met zien blanke mes an.
Die wol kattien 't oor ofsnien,
Heel of, half of.
Drymaol um 't kerrekhof
Wil sap siepen nog niet of
snied'em dan de kop mîr of".

Uit Noord West Overijssel is 't volgende opgetekend:

"Sa, sa siepe
Wanneer word ie riepe?
Ankoemen Meie
As di veugels eiers leggen
Kwartel in de dauwe
Fi, fa, fouwe
Daor komt Jan van Els an
Snit de katte 't oor of
Heel of, half of
Driemaal over 't kerkhof
Koppien aan 't bloeden
Bloede, bloede varken
Ried'er mee naar Marken
Rie'er mee naar Ossensiel
Ossensiel is in de brand
Wie hef dat gedaon?
Drie jonge hanepieken
Zatten in de kaste
Piepen dat ze barsten
Uit (huid?) of duit of
Is de pruik er nog niet of

Slao'm dan de kop of
Of, of, of".

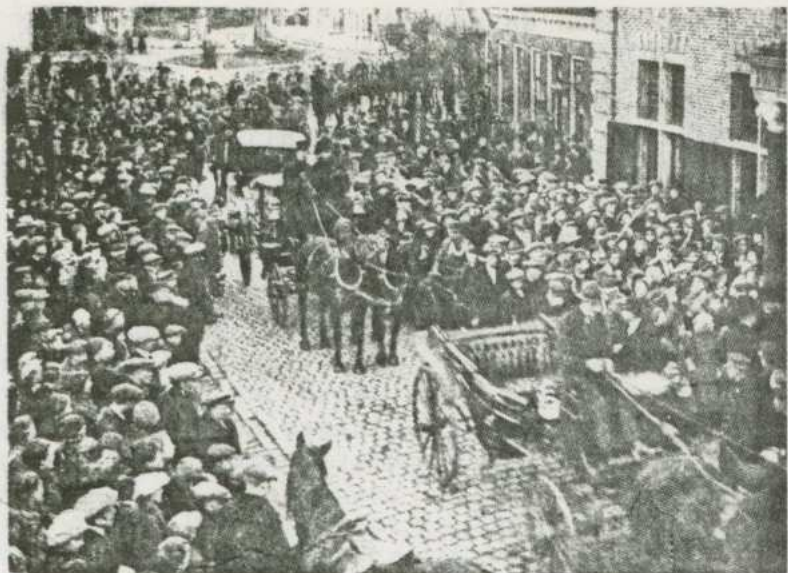
Als deze spreuken met elkaar worden vergeleken, is het duidelijk dat ze allemaal verschillen, terwijl ze steeds overeenkomsten vertonen.

D. Asma-ten Broeke.

Uit: Weekblad voor Oldenzaal
en Omstreken van
18 januari 1908.

Maandagavond hield de Rederijkerskamer „Eendracht maakt Macht" hare vergadering in het hotel D'Olce alhier. De voorzitter opende met passende woorden de vergadering en wenschte alle leden namens den oud-voorzitter, die naar elders is vertrokken, een gelukkig nieuwjaar en een hartelijk vaarwel en dat de vereeniging hare leuze getrouw moge blijven en in bloei moge voortgaan. De Secretaris deelde uit het jaarverslag de werking der vereeniging mede, waarover alle aanwezigen hunne goedkeuring te kennen gaven, terwijl de voorzitter namens de vereeniging den Secretaris bedankte.

Hierna had rekening en verantwoording door den Penningmeester plaats. Tot het nazien der boeken en kas, werden door den voorzitter benoemd de heeren J. Westerbeek en G. Grobbe, welke alles conform bevonden. Ook aan den Penningmeester bracht de voorzitter namens alle aanwezigen voor zijn correct boekhouden een woord van dank. Hierna werd het afstredend bestuur met volstreekte meerderheid van stemmen herkozen bestaande uit de heeren Th. Jonxis, voorz., I. ten Brink, secr., G. H. Oldekamp, penningm., waarna de vergadering door den voorzitter werd gesloten.

feestelijke intocht
burg. Wynia
30 januari 1923

Met ingang van 16 januari was Jan Wynia benoemd als burgemeester van Denekamp. Op die datum zat hij reeds de vergadering van het college van burgemeester en wethouders voor. Jan Wynia was op 24 juni 1893 geboren in het Zuidhollandse Zevenhoven. Hij was gehuwd met Theodora Maria Herfkens en had een dochter van een jaar.

De officiële installatie vond echter twee weken later plaats. Wynia was de opvolger van burgemeester G.W. Hoogklimmer, die op 31 december 1922 na een 45-jarige ambtsperiode, als burgemeester van Denekamp afscheid had genomen. Hij was toen reeds 75 jaar.

Het navolgende artikel handelt over de intocht en de installatie van burgemeester Wynia in Denekamp, die voordien burgemeester van de Gelderse gemeente Heumen was.

officiële installatie

De officiële installatie van de nieuwe burgemeester vond plaats op dinsdag 30 januari 1923. Zoals dat gebruikelijk was in die dagen ging een dergelijke gebeurtenis gepaard met een feestelijke intocht. Bovendien was dit nu in Denekamp ook niet iets wat regelmatig voorviel. In tegendeel zelfs, het was immers al ruim 45 jaar geleden dat Hoogklimmer naar Denekamp was gekomen.

Die dinsdagmiddag zag het dorp er feestelijk en netjes opgetuigd uit. Aan de gemeentegrens was een fraaie erepoort opgericht. Ook de ingang van het pas een jaar daarvoor geopende nieuwe raadhuis was van een boog voorzien. Binnen was de raadzaal versierd met bloemen en veel groen. De Nederlandse vlag wapperde van menig huis.

Aanvankelijk leek het weer die middag niet veel bijzonders te worden. Daags te voren regende het zelfs.

Tegen de middag kwam de zon door de donkere wolken, waardoor de feeststemming danig werd verhoogd. Zo tegen tweeën togen jong en oud naar de gemeentegrens, waar de nieuwe burgemeester zou worden verwelkomd door een speciaal erecomité. Dit comité bestond uit dokter Hondelink uit Denekamp, pastoor Knuif van de Sint Nicolaasparochie uit Denekamp, pastoor Weller uit Tilligte, pastoor Brandts uit Latrop, rector Oostveen van het Sint Nicolaasgesticht te Noord Deurningen, dominee De Bruin van de Hervormde gemeente in Denekamp, meester Mulders, hoofd van de dorpsschool, oud-burgemeester Hoogklimmer, gemeentesecretaris Andringa en wethouder Kuks uit Oud Ootmarsum.

Rond half twee reed een stoet herauten te paard tot halfweg Oldenzaal, waar ze zich opstelden om de nieuwe eerste burger van Denekamp op te wachten. Een drietal personen -Hondelink, Hoogklimmer, Knuif- uit het erecomité haalde om kwart voor twee Wynia per auto af van het station te Oldenzaal. Daar gebruikten ze eerst een lunch, waarna het gezelschap zich op weg begaf naar Denekamp. Nabij de ere-wacht reed de auto stapvoets.

Feestelijk klokgebeier kondigde de komst van de nieuwe burgemeester aan. Aan de grens van de gemeente stond met sierlijke letters op de ereboog een fraaie welkomstgroet.

Hier werd burgemeester Wynia toegesproken door wethouder Kuks, secretaris Andringa en pastoor Knuif. Kuks zei onder meer: "Edelachtb. Heer Burgemeester! Aan de grens der gemeente Denekamp, welke U aanstonds zult overschrijden, roep ik U een hartelijk welkom toe en hoop, dat het u in Uwe gemeente wel moge gaan. Burgemeester, van harte gefeliciteerd met uw benoeming".

Vervolgens sprak gemeentesecretaris Andringa enige toepasselijke woorden: "Edelachtbare Heer Wynia. Nu u op het punt staat de grond der gemeente Denekamp te betreden moet ik U en de Uwen op de eerste plaats feliciteeren met Uwe eervolle benoeming tot Burgemeester van Denekamp. Deze benoeming is eervol, omdat U zoo'n schitterende promotie heeft gemaakt. Ik spreek den wensch uit, dat de gemeente in U krijgt een kracht, die met vaste hand het schip der

gemeente stuurt in de juiste richting tot ons aller belang.

Edelachtbare Heer ik roep U een hartelijk welkom toe en hoop, dat U door Uw bestuur veel goeds en nuttigs moogt bereiken".

Daarna hield pastoor Knuif een korte toespraak:

"Edelachtbare Heer Burgemeester. Namens de commissie van ontvangst en namens alle ingezetenen van het dorp, de buurtschap Denekamp, Noord Deurningen, Tiligte, en Lattrop, Oud Ootmarsum, Groot-Agelo, Klein-Agelo en Nutter, heet ik U bij den grenspaal hartelijk welkom in Uwe en onze gemeente. Heeft onze gemeente haar grenzen, grenzen kent niet ons vertrouwen op U, omdat we de overtuiging in ons dragen, dat U geheel Uwe jonge kracht zult ontplooiën voor het welzijn der gemeente.

Zwaar is voorzeker uw verantwoordelijke taak, maar zij zal worden verlicht door de medewerking van alle burgers, die U zullen eerbiedigen en gehoorzamen. Er is geen macht, dan van God, daarom eeren wij in U de Majesteits Gods.

Wij zullen U steunen door volgens het woord van Paulus Gods zegen over U af te smeken, opdat wij een stil en gerust leven mogen lijden in onzen tijd van wereldberoering."

Hierna dankte de nieuwe burgemeester voor de welkomstwoorden. Tevens sprak hij zijn dank uit voor de grote belangstelling, die de bevolking van Denekamp hem op zo'n ondubbelzinnige wijze had gebracht. Hij hoopte dat de band, die daar nu reeds was gelegd door het vertrouwen aan hem geschonken, tot heil en zegen van de inwoners zou mogen strekken. Hij verzekerde hun belangen steeds te zullen dienen. Deze korte toespraak werd met luid gejuich begroet.

Vervolgens nam het hele gezelschap plaats in open landauers. Onder de vreugdevolle tonen van de r.k. fanfare Concordia en plechtig klokgebeier, omstuwde door honderden Denekampers, ging de stoet naar het raadhuis.

Op het bordes van het statig nieuwe gemeentehuis werd burgemeester Wynia door oud-burgemeester Hoogklimmer als volgt welkom geroepen: "Zeer geachte Burgemeester. Het doet mij genoegen een der eersten te zijn, die u het welkom als Burgemeester van

Denekamp toeroept. Een groote onderscheiding is u door de benoeming tot Burgemeester dezer belangrijke gemeente te beurt gevallen. Ik wensch u daarmede van harte geluk. Geen vreemdeling in wat het leven vaak biedt, zult ge begrijpen, dat allicht ook moeilijkheden op uwen weg zich zullen voordoen, maar vast staat, dat het door strijd verkregene ook zooveel te meer voldoening geeft. Dit vriendelijke gebouw, waarvan ik slechts een paar jaar heb mogen genieten, zal er -vertrouw ik- toe mede werken, dat ge dag aan dag met steeds nieuwe opgewektheid aan uwe belangrijke taak zult arbeiden. Met de zinspreuk: "Ora et Labora" voor oogen zal uw arbeid een zegenrijke worden voor uw nieuwe gemeente. Moge dat door u bereikt worden!

Het welkom, u toegeroepen, geldt ook Mevrouw uwe echtgenoot, die helaas niet hier kon zijn. Zij laat veel achter, hare geboorteplaats, haar ouderlijk huis maar ik ben overtuigd, dat zij hier ook veel aantrekkelijks zal vinden.

Wil dan de beste wenschen, die wij ook voor haar koesteren, niet alleen van mij, maar van de geheele bevolking van Denekamp, aan haar overbrengen.

Ik eindig met u allen, mijne Heeren, voor te stellen een driewerf "hoog" aan te heffen voor den nieuwen Burgemeester.

Dat hij leve!"

Hierop volgde een spontane begroeting door de menigte voor het raadhuis. Een dochtertje van Andringa bood de burgemeester met het volgende versje een bloemstuk aan: "Nu gij vandaag als Burgemeester.

Uw feestelijken intocht doet
Roep ik, gelijk zoovele and'ren
U welkom toe met blij gemoed.
Wees welkom, zegt de een met woorden
En and'ren door muziek en rei,
Ik doe 't door woorden en deez
bloemen.

Zij spreken welkom allebei.
Dat Denekamp toch vele jaren
Mag bloeien onder uw bestuur,
Dit wensch ik thans met al degenen
Die u begroeten in dit uur."

De burgemeester dankte voor de hem betoonde belangstelling. Het was een overgetelijke dag:

"Toen ik de grens der gemeente overschreed en de algemeene belangstelling waarnam, heb ik reeds mijn dank gebracht voor den onvergetelijken dag, die gij mij bereid hebt. Ik kende den aard der Twentsche bevolking niet. Thans hebt gij echter blijk gegeven, van wat er omgaat in de harten van het Twentsche volk. Door den band die hier tusschen ons gelegd wordt hebt gij mijn burgemeestersambt aantrekkelijk-er gemaakt. Ik geef u de verzekering dat ik zal doen wat ik kan om die band hecht en sterker te maken. Dat is wat in mijn hart omgaat."

Op het eind van zijn woorden klonk geestdriftig gejuich.

Daarna vond tijdens een speciale raadsvergadering de officiële installatie plaats. Hierbij waren behalve het ere-comité onder meer aanwezig de burgemeesters van Losser, Weerselo en Ootmarsum. Op de publieke tribune was veel belangstelling.

De vergadering werd geopend door wethouder Kuks. Deze verzocht de secretaris voorlezing van het Koninklijk Besluit waarbij J. Wynia was benoemd tot burgemeester van Denekamp. Hierna nam Kuks het woord: "Edelachtbare Heer!

Nu U voor het eerst in deze gemeente, als Voorzitter van den Raad zult fungeeren, ben ik zoo vrij U het onderscheidingsteeken om te hangen."

Wethouder Kuks overhandigde de burgemeester de ambtsketen, waarna secretaris Andringa de volgende toespraak tot de burgemeester richtte:

"Edelachtbare Heer!

Nu U voor het eerst het voorzitterschap waarneemt van de vergadering van den Raad der gemeente Denekamp, wensch ik U toe, dat U zulks nog lang in gezondheid moogt doen, en hoop dat ik onder uw bestuur veel besluiten mag notuleeren, welke mogen strekken in het algemeen belang der gemeente, terwijl U op de medewerking kunt rekenen van mij en het administratief personeel."

Vervolgens wendde de burgemeester zich tot de raadsleden en de vele andere aanwezigen, waarbij hij de volgende indrukwekkende rede houdt: "Mijne Heeren: Nu ik voor de eerste maal optreed als Voorzitter van deze vergadering breng ik een woord van dank aan

H.M. de Koningin, die mij het vertrouwen schonk om mij tot Burgemeester van de gemeente Denekamp te benoemen, terwijl ik hiernaast ook mijn dank breng aan den Heer Commissaris der Koningin in deze provincie, die mij als zoodanig aan den verantwoordelijken Minister van H.M. heeft voorgedragen.

Ik hoop dit vertrouwen in alle opzichten waardig te zijn en voor deze gemeente te doen wat in mijn vermogen is om haren bloei te bevorderen en hare belangen voor te staan.

Het ambt van een burgemeester is tweeledig; treedt hij meerendeels op als vertegenwoordiger van zijn gemeente, anderdeeld vertegenwoordigt hij ook het centraal gezag in deze gemeente.

Voor een richtige vervulling van het eerstgenoemde, Mijne Heeren heb ik Uw steun noodig, heb ik de volledige medewerking noodig van U Raadsleden en in 't bijzonder van hen, die deel uitmaken van het College van Burgemeester en Wethouders.

Wanneer we echter steeds terug denken aan den eed, die we hebben afgelegd, dan kon het niet anders of de besluiten die we moeten nemen in het belang van onze gemeente missen het persoonlijke en dienen werkelijk tot het behartigen van de belangen van het algemeen.

Ik weet het wel, 't is vaak zoo moeilijk om te begrijpen, dat de vaak nieuw ingevoerde wetten en besluiten werkelijk in het belang zijn ook voor onze, landelijke gemeente. Is de beteekenis van een Warenwet, een Vleeschkeuringswet, een Woningwet zijn de sociale wetten voor ons van zoo veel belang, dat ze de financiële opofferingen billijken?

En 't is waar, de beteekenis ervan is voor een stad een heel andere dan voor het platte land.

Laten wij echter in het beoordeelen billijk zijn en voorzichtig en wanneer we diepere beteekenis van veel beseffen, dan zal ons oordeel milder en het begrijpen gemakkelijker zijn.

We leven momenteel in een ernstigen tijd, we beleven historische feiten, laten we deze begrijpen en allen voor een trachten 't beste te bereiken.

De financieele toestand van onze gemeente kon slechter, ze is echter beter geweest, wij ook ondervinden den invloed van de slechte economische toestanden.

Medewerking van alle ingezetenen kan ook hierin verbetering brengen, laat niet een ieder voor zijn eigen belang strijden.

De steun van den secretaris met hulp van het administratieve personeel heb ik noodig voor een richtige vervulling van de administratieve werkzaamheden. Ik hoop op de volledige medewerking van de heeren te mogen rekenen.

Tenslotte aanvaard ik mijn ambt in deze gemeente vertrouwende op den steun van onzen God in den Hemel, dat zijn zegen ons gegeven mag worden tot heil van onze gemeente en hare bevolking."

Een daverend applaus was de reactie van de aanwezigen op deze kernachtige rede.

Daarna vroeg het raadslid Albrink het woord. Deze bracht het volgende naar voren: "Mijnheer de Voorzitter.

In de eerste raadsvergadering, die U als Burgemeester van Denekamp thans hebt geopend wil ik als lid van den Raad U welkom heeten en daar het niet mijn gewoonte is mijn meening te smoren of mij bezig te houden met pluimstrijkerij wil ik U met een paar woorden zeggen waaraan Denekamp behoefte heeft en wat Denekamp daarom van U vraagt. Denekamp vraagt een Burgemeester die de gemeenteadministratie machtig is. Een Burgemeester, die de raadsvergaderingen onpartijdig weet te leiden en de meening van ieder raadslid weet te waardeeren.

Ja, Denekamp vraagt meer. Denekamp heeft behoefte aan een vredestitcher, die den verbroken vrede in ons Dorpje weet te herstellen en te bewaren.

Ik mag de hoop uitspreken, mijnheer de Voorzitter, dat U die kunst verstaat. Ja, gelijk een kunstsmid de schakels van de ambtsketting, die thans uw borst siert, weet te vereenigen tot één geheel tot één ketting, evenzoo hoop en vertrouw ik, dat de drager van dien ketting de kunst verstaat, om zijn onderdanen te leiden en weet te vereenigen, zoodat zij één ketting vormen, hecht en sterk om Denekamp uit het moeras te trekken, waarin het bijna verstikt. Mijnheer de Voorzitter, ik heet U hartelijk welkom en geef u de verzekering dat een schoone toekomst hier voor U open ligt, wanneer U zult kunnen beant-

woorden aan hetgeen Denekamp van U vraagt. En dit zal U zeer zeker gelukken, wanneer U in alles het ware recht doet gelden, want de alles verwoestende oorlog heeft ons geleerd, dat geen vrede mogelijk is door geweld maar een vrede moet zijn door recht, dat nooit kan en nimmer mag zegevieren, het recht van den sterkste, omdat dit is het sterkste onrecht.

Tenslotte hoop en vertrouw ik mijn heer de Voorzitter, dat het blij welkom U vandaag door alle Denekampers toegeroepen ons nimmer zal beschamen en dat U zult willen zijn één voor allen. Dan zal Uw loon zijn een dankbaar volk, wat in zich sluit een voor U gelukkig leven, hetgeen ik U van harte toe wensch."

Op de burgemeestersperiode van Wynia ga ik in dit blad nog wel een keer nader in. Waarschijnlijk volgend jaar.

geraadpleegd: gemeente-archief
Denekamp.

H.Boink.

In een vorige uitgave van 't Onderschoer (nr.1/1981) werd onder de rubriek "aanwinsten" onder meer vermeld, dat we in het bezit waren van een kopie van het Markeboek van Nutter en Oud Ootmarsum. Graag zou ik u hieruit een paar indrukken willen weergeven.

Bij deze stukken bevindt zich onder meer een koopakte, welke gedateerd is op 24 oktober 1670. De akte gaat over de verkoop van een stuk grond door de marke Nutter en Oud Ootmarsum aan Berent Velert (Veelers-J.A.d.O.), welk stuk lag voor zijn huis. In deze akte worden vele namen van markegenoten vermeld. Zo blijkt hieruit het volgende.

Boerrichter was Hendrik Geerdinck, markerichter Hugo van Beverforde; verder worden vermeld: Herno ter Haselbecke, Arent Heerspinck, Herman Steggink, Egbert Egberinck, Hendrick Weerninck, Joan Lobbe, Egbert Botter, Herman Elfferinck, Berent Eppinck, Jan Scholte Splinterinck, Albert ten Achterpostel, Geert ten Voorpostel, Berent Balde, Jan Cuckx, Jan Lolvink en Gert Otman.

Veelal familienamen die nu ook nog (als erfnaam) voorkomen in Nutter en Oud Ootmarsum; slechts de schrijfwijze is hier en daar wat veranderd. Enkele leven voort in straatnamen. Denk maar eens aan de Lölfweg (Lolvink).

In de bedoelde koop is mede bepaald "het recht van drie peerden te houden voor hem, Velert en zijne erfgenamen".

In een verslag gedateerd 14 mei 1770 van een Holtink gehouden op het erve Splinterinck, van de marken Nutter - Oud Ootmarsum en Hesinge samen, wordt door de boermannen van genoemde marken opgave gedaan van "het opruimen, onderhouden en schouwen der gemeene

beeken, waterleydingen en togtsloten".

Onder meer was op deze holtink aanwezig de rentmeester van het huis Ootmarsum, J.G.Dröghoorn.

Interessant zijn de namen van de beken die hierin vermeld zijn.

Onder Nutter en Oud Ootmarsum waren dat:

"De Poel of Formmeulenbeeke".

(De naam "Formmeulen" is waarschijnlijk ontleend aan een molen, welke stond bij Ten Oever, waar men zgn. vorm-knopen fabriceerde).

"De Zandvoordsbeeke van Schuttenkamp tot aan Langsingsmaate".

"De beeke van het Agter-Postel oft Ulkesbeeke, door den Marsch tot aan Teussen Nieuwe Maate".

En onder Hezingen:

"De Hemmelsche Beeke bij de Hanstede,
De Vlasbeeke bij Hermelink Maate,
De Mostbeeke".

Over deze 3 beken vermeld men: "Dat dese drie beekjes, als door diepten en tusschen hooge oevers loopende, geen overstroming of nadeel maken, dan alleen dat de ingesetenen haar aan en bijleggende groengrond daar mede vloegen.

Enkele interessante namen welke voorts nog genoemd worden in het markeboek zijn: Kletteringsweg, den groenen weg, Rupenkerkweg, Kropskamp, Scholte Splinterinksmaat, Grades Meyersmaat, Duismaat, Laarinksmaat en Kampsteenmaat.

J.A.den Ouden.

bij de hand

STICHTING HEEMKUNDE DENEKAMP WAT BIEDT HET DONATEURSSCHAP

De Stichting heeft huisvesting in 't Heemhoes, Kerkplein 4 te Denekamp. Naast bibliotheek- en archiefruimte zijn hier ook werk- en vergaderruimten.

doelstelling

De Stichting stelt zich als doel het bestuderen van de geschiedenis en de natuur van de dorpen en de buurtschappen en zorg voor het behoud van monumenten en de natuur, een en ander voor zover betrekking hebbend op het grondgebied der gemeente Denekamp.

secretariaat

Het secretariaat is gevestigd op het adres Diepengoor 16, 7591 BW Denekamp; tel. (05413) 2261.

bestuur

J.H.Borgman, voorzitter; H.Boink, secretaris; W.A.J.Nijhuis, penningmeester; C.C.M.Hamers, S.M.Heerink-Reerink; J.Veldhuis; S.Wynia en A.Zekhuis-Stroot.

donateurs

Belangstellenden kunnen zich bij het secretariaat aanmelden als donateur. De donateurskosten bedragen voor het jaar 1983 minimaal f.12,50.

bankrelatie

ABN-bank te Denekamp; rekeningnummer: 59.57.16.547; gironummer bank: 80 14 24.

bibliotheek

't Heemhoes, Kerkplein 4, Denekamp.
Openstelling: elke donderdag van 19.00 - 20.00 uur; de maanden juni t/m augustus alleen na afspraak.

Bibliothecaresse: mevr.Th.Asma-ten Broeke; tel.(05413)2434.

Allereerst een gratis abonnement op ons vier keer per jaar verschijnend contactorgaan 't Onder-schoer.

In het voor- en najaar een lezing of iets dergelijks.
Deze bijeenkomsten vinden wisselend plaats in het dorp Denekamp en in de buurtschappen/kerkdorpen.

Verder een of twee keer per jaar een excursie.

Voorts kunnen gratis boeken geleend worden uit de bibliotheek. Een catalogus wordt toegezonden.

Ook bestaat de mogelijkheid tot actieve deelname aan de werkgroepen.
Op verzoek wordt u graag nadere informatie toegezonden.

De contributie bedraagt voor 1983 minimaal f.12,50.

BESCHERMDE PLANTEN

Sinds 1973 zijn bepaalde planten in Nederland officieel als beschermd aangeduid in het Besluit Beschermde Inheemse Plantesoorten. Alle op deze lijst voorkomende planten staan hierna vermeld.

Daslook, Wolverlei, Zwanebloem,
Klokje (alle soorten), Spaanse
ruiter, Herfsttijloos, Zwolse an-
jer, Wilde Kaardebol, Zonnedaauw
(alle soorten), Moeraswespenor-
chis, Blauwe zeedistel, Kievits-
bloem, Gentiaan (alle soorten),
Grote muggenorchis, Jeneverbes,
Aardaker, Zomerklokje, Water-
drieblad, Beenbreek, Vleeskleu-
rige orchis, Gevlekte orchis,
Breedbladige orchis, Harlekijn,
Rietorchis, Wilde marjolein,
Knikkende vogelmelk, Gewone vo-
gelmelk, Koningsvaren, Parnassia,
Welriekende nachtorchis, Sleu-
telbloem (alle soorten), Veld-
salie, Langbladige ereprijs,
Maagdepalm en Zinkviooltje.

Evenals voorgaand jaar zal elk kwartaal één van deze planten afgebeeld en beschreven worden op de binnenkant van de omslagpagina hier-naast. Afbeelding en beschrijving overgenomen uit het Jaarboek Twente 1966.

bij de hand

STICHTING HEEMKUNDE DENEKAMP WAT BIEDT HET DONATEURSSCHAP

De Stichting heeft huisvesting in 't Heemhoes, Kerkplein 4 te Denekamp. Naast bibliotheek- en archiefruimte zijn hier ook werken vergaderruimten.

doelstelling

De Stichting stelt zich als doel het bestuderen van de geschiedenis en de natuur van de dorpen en de buurtschappen en zorg voor het behoud van monumenten en de natuur, een en ander voor zover betrekking hebbend op het grondgebied der gemeente Denekamp.

secretariaat

Het secretariaat is gevestigd op het adres Diepengoor 16, 7591 BW Denekamp; tel. (05413) 2261.

bestuur

J.H.Borgman, voorzitter; H.Boink, secretaris; W.A.J.Nijhuis, penningmeester; C.C.M.Hamers, S.M.Heerink-Reerink; J.Veldhuis; S.Wynia en A.Zekhuis-Stroot.

donateurs

Belangstellenden kunnen zich bij het secretariaat aanmelden als donateur. De donateurskosten bedragen voor het jaar 1983 minimaal f.12,50.

bankrelatie

ABN-bank te Denekamp; rekeningnummer: 59.57.16.547; gironummer bank: 80 14 24.

bibliotheek

't Heemhoes, Kerkplein 4, Denekamp.
Openstelling: elke donderdag van 19.00 - 20.00 uur; de maanden juni t/m augustus alleen na afspraak.

Bibliotheecaresse: mevr.Th.Asmaten Broeke; tel.(05413) 2434.

Allereerst een gratis abonnement op ons vier keer per jaar verschijnend contactorgaan 't Onder schoer.

In het voor- en najaar een lezing of iets dergelijks.
Deze bijeenkomsten vinden wisselend plaats in het dorp Denekamp en in de buurtschappen/kerkdorpen.

Verder een of twee keer per jaar een excursie.

Voorts kunnen gratis boeken geleend worden uit de bibliotheek. Een catalogus wordt toegezonden.

Ook bestaat de mogelijkheid tot actieve deelname aan de werkgroepen.
Op verzoek wordt u graag nadere informatie toegezonden.

De contributie bedraagt voor 1983 minimaal f.12,50.

BESCHERMDE PLANTEN

Sinds 1973 zijn bepaalde planten in Nederland officieel als beschermd aangeduid in het Besluit Beschermd Inheemse Plantesoorten. Alle op deze lijst voorkomende planten staan hierna vermeld.

Daslook, Wolverlei, Zwanebloem, Klokje (alle soorten), Spaanse ruiter, Herfsttijloos, Zwolse anjer, Wilde Kaardebol, Zonnedaauw (alle soorten), Moeraswespenorchis, Blauwe zeedistel, Kievitsbloem, Gentiaan (alle soorten), Grote muggenorchis, Jeneverbes, Aardaker, Zomerklokje, Waterdrieblad, Beenbreek, Vleeskleurige orchis, Gevlekte orchis, Breedbladige orchis, Harlekijn, Rietorchis, Wilde marjolein, Knikkende vogelmelk, Gewone vogelmelk, Koningsvaren, Parnassia, Welriekende nachtorchis, Sleutelbloem (alle soorten), Veldsalie, Langbladige ereprijs, Maagdepalm en Zinkviooltje.

Evenals voorgaand jaar zal elk kwartaal één van deze planten afgebeeld en beschreven worden op de binnenkant van de omslagpagina hiernaast. Afbeelding en beschrijving overgenomen uit het Jaarboek Twente 1966.

Steen- of Heideanjer -
Dianthus deltoides L. -
Bloem: licht purper-rood;
wordt 20 à 30 cm hoog.
bloeit van juni tot septem-
ber. Op zandgronden. Een
typische begeleider van
Vecht en Dinkel.

